Масса а мехкашкора пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlайн обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Советан Министрийн Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадуьйла 1923 шера дуьйна ◆ ШОАТТА, 18 ноябрь, 1972 шо. ◆ № 198 (9998). Мах 2 кап.

IИЛМАН-ПРАКТИЧЕСКИ КОНФЕРЕНЦЕ ШИЙ БОЛХ ЧАККХБАЬККХАБ

ССР Союз кхоьллина Нохч-Гlалгlайчен автономин 50 шу дизара кхетаа lилман-практически конференци хиннера КПСС обкома политически дешара Цlагlа селхана тlеххьара пленарни заседани хилар.

Иэ дlайолаеннчул тlеххьагlа секцей балха хьакъелла отчеташ еш къамельаш дир:

КПСС Нохч-Гlалгlайн обкома lилмийн декъара лекцийн отдела заведующе, экономически lилмай кандидата Р. Н. Тимошенкас — «КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа Нохч-Гlалгlайчохь къахьегамхошна идейно-политически кхетам балара проблемаш» яхача секце кулгалхочо;

Нохч-Гlалгlайн истори, меттан, литература lилман-талламан институте директора, философски lилмай кандидата С. А. Сангареевс — «Социалистически обществе къоман отношенеш дегlаяхара а ду дlабаккхара проблемаши» яхача секце кулгалхочо;

КПСС Нохч-Гlалгlайн обкома кхачархе юкъе беш балха отдела заведующа М. М. Межидовас — «Атеистически кхетам балара проблемаш» яхача секце кулгалхочо.

Хаттарашта жоьпаш делла къамельаш дир Ставропольски педагогически института доцента, философски lилмай кандидата А. В. Авксентьевс КПСС ЦК-арчу общественни lилмай Академе lилман атеизма Института воккхагlволча lилман болхлочо, философски lилмай кандидата В. Г. Пивоваровс.

Нохч-Гlалгlайчу хьадда-социологически таллам беш lилман-практически конференцин вlашагlтоьхна чаккхьаккхарахь шоьшта кхета делан дагабаьллар: Пермски политехнически институте доцент, философски lилмай кандидат М. Г. Пиомашк, Дагестански пачхьалкхан университета доцент, исторически lилмай кандидат М. З. Магомедов, КПСС Марийски обкома лекторски группа кулгалхо, философски lилмай кандидат В. С. Соловьев. Цар массара а лакхха мах бир lилман-практически конференце.

Цул тlехьагlа шерра рекомендацеш тlаийцир конференце.

Конференции дlайъолуш, бухсоциаш дош аьлар парте Нохч-Гlалгlайн обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина. Цо дийцар Нохч-Гlалгlайче тахан экономически культурник дегlаяхара кертара декхараш, белгалдаьккхар, уж декхараш кхочушдеча доккха дакъа идеологически болхлошка кхочуш хилар. Нов. Апряткина аьлар, lилман-практически конференце балха мах беш, шийна хьалхатиха оттадаь декхар цо кхочушдаьрг лоархlаш я парте областной комитет. Цига дакъа лаьцначу шоьй докладашкахь хоамашкахь, хьаддача-социологически таллам дийнеех ког гlортолга в еш, идеологически балха тlа боккха практически лоархlам болаш бола дукха положенеш хьаоттаьй. Хьадда-социологически таллам дара, социологий-атеистий кадраш кийчъяра республикана доккха новкъостал даьлл КПСС ЦК-арча общественни lилмай Академе lилман атеизма институто. Оратора иштта баркал аьлар конференции кийчъечи чаккхйаккхарчу хьинаре дакъа лаьцнча РСФСР «Знание» яхача обществе правленина а хlаьта массо докладаши хоамашц даьча lилмахошта, вузийн преподавателашта, партийни болхлошта а.

Шийн къамель чаккхйолаш нов. Апряткина хьахайкхадир, конференце дакъа лаьцарех Нохч-Гlалгlайчена берригача идеологически болхлоех дlахо йодаш хаьа а къахьегамхошта коммунистически кхетам балара а КПСС XXIV съезда хьалхашка оттадаь доккхийн тоьлланех декхараш кхочушде уж сарнагlбалара а гlуллакха областной партийни организаце тешаме ког гlортолга дурголгах ше дог тийша хилар.

КОНФЕРЕНЦИ — СССР 50 ШУ

16 ноябре Москвехь чаккхьаьлар «СССР 50 шу — ленински къоман политика толар» яха Ерригсоюзни lилман конференци. Из гулъелла-р СССР lилмай Академе, КПСС ЦК-арча марксизма-ленинизма Институто, общественни lилмай Академея Лакхерча партийни школаш союзни республикай lилмай академешна цьвана.

Тlеххьарча дийнахь конференцан сецешна лаьцнийlар къоман дешат бола КПСС ленински теорин политикин чаккхьахарца, СССР кьаьара истореш, обществе дегlаяхара актуальни проблемашца ювзанена йолча темех даьша кьача докладашкахь хоамашкахь. Къамельаш даьршта белгалбоьлхар СССР хьаьрен дегlаяхарен боккха политически лоархlам. Ах бlаь шерарча вахара опитах вай жахка халкъий дог тийшад Советски Социалистически Республикай Союзе шоаш кхотадарах доккха беркат долаш хиларах, дlебо йодача хана во дика торонаш хьеллаш хиларах.

Докладашка хьабийлаьб СССР кьаьара боккха дуьнен халкъашта ницъера лоарlам. Дуккхача къаьмех латта социалистически пачхьалкхе кьаьара, къаьмий дош тоьлла къостадара, советски опыт, белгалдоахар lилмахоша, — дуьнен революционни болама доккха беркат.

Иштта докладаш йир уьх темах лаьца: «Советски халкъаша цьвана лоладу гlуллакхаш дегlадоаладара экономически лардаш», «Дуккхача къамех латта советски пачхьалкхен правен дегlаккхувлар», «СССР халкъий литератураши метташи дегlаккхувлар», «СССР хьаьь 50 шу дизари ваьмий кхоаненъ», кхыйраш.

Кхаь дийнахь конференце пленарни секционни заседанешка лаьцнийlад Москверчей ерригача союзни республикай lилман центрашкарчей lилмахоша кьча бlаь соагlча докладашкей хоамашкей. Докладашкей хоамашкей дог тешалеш хьахьеккхад дуккхача къамех латта вай социалистически пачхьалке хьаьра даьтте В. И. Ленина карагlдаьина сийлахь-доккха хlама, Коммунистически парте кулгалла вахара деррига доаккъошка советски халкъа карагlйаьйнарш, ленински къамий политика толар. КПСС XXIV съезда решенеша советски халкъа хьалхашка хьайийлла боккхий перспективаш.

(ТАСС).

Уьх юбилейни шера тlаийца социалистически декхараш дуккха хьалха кхочушдеш ерригга шийн торонаш оарцагlъьхка хьинар кхо ца деш къахьегаш ба «Октябрьнефть» НГДУ Дроздов Валентин Андреевич керте латтача мехкдаьтта доахача бригада мехкдаьттахой. Цунга хьежжа дика да цар доаха къахьегама толамаш. Шера задалех соагlа бlаьтоьн «lаьржа доашув» заккха социалистически декхараш тlаийцадар цар, хlаьта итт бетта уж декхараш тlеххоачаш а деш пленал соагlа цар хьаьккха 106 тонн мехкдаьтта.

Уж толамаш доахача хьинаре къахьийгад воккхагlволча оператора Шишов Василь, замерщица Боровикова Юлиас, Богаевская Раисас, кхычар.

СУРТА ТlА: сквашнера хьайлаьа мехкдаьтта, даьлла дил ба замерщицаш Ю. Боровикова, Р. Богаевская.

И. ЛЯНЕВА сурт.

ДИ ТlЕХЬА ЛАКХЛУ ХЬОКХАМАШ

Ди тlехьа гергакхоачаш латт СССР-ен Нохч-Гlалгlайчен автономен ах бlаь шу хизара юбилейш. Цунна духьаденна да уьх деношка тайп-тайпарча предприятешкарча болхлоша шоай хьинари иэаш кхо ца беш къахьегаш хилар. Иштта хьинаре къахьегачаьр а Ведана районера Элистанжерча коммунист Тарамов Сайд-Мохьмад керте латтача хьуна пунктa коллектив а.

Ер бархlагlа шу дара дий Сайд-Мохьмада хьун боахама системе болх бу. Цу шерашка йоккха опыт lоаьй во шийн балха тlа. Цудухьа из дика кхет тахан шийна а ше керте латтача хьалхантъашна а хьалхашка латтача декхараш. 1970 шера дена Элистанжерча хьуна дарх хьокхама даие мастер волаш болх беш ва из. Цу хана даьа шийна тlалетта безнтохкам дуьна кхетабеш, хьалхашка латта декхараш толамаш кхоачашдеш, социалистически къоe хьалха латташ хьайоегlа цун коллектив. Цу коллективо кийчъдо фрезаш, ардаш, мебель хьаера шоа материалаш.

Питталагlа шоашагlа шера тlаийца социалистически декхараш тlеххоачашдера къовсам доаттабеча цун коллективо доаха толамаш денгара денга дикагlа хул. Ше цеца мастер а яхаш конторе lоахийна вогlачарех е балха юста ра вала гlертарех вац Сайд-Мохьмад. Миччa хана а хьо цеце нийсвелча массав а болхлошта юкъе гурга хьона ва, церна вийсса болх беш, хьачоа новкъостал деш, доаха къахьегама толамаш дикагlа хилийтара йолча торонех беседа еш го йиш я из.

Шоай цеце хьаьнала, хьинаре къайегаш болчер хьайчаш цхьачашера а тlоагlа терко ю цо. Цудухьа цхьа болхло вац цеце шийн сменни норма тlеххоачаш ца еш. Цудухьа Сайд-Мохьмад керте латтача коллективо итт бетта план 115 процент кхоачашьяьй. Планал соагlа арахийца продукци эзараш соми мехьа я.

Б. ДИКАЕВ.

ДОТТАГlАШХА ВlАШАГlКХЕТАР

16 ноябре Парижера водача никъа Москве чуьтта ПТВ ЦК Политбюро член, ЦК секретаре, Вьетнамах йолча парижски совещанера ДРВ делегаце къаьстта советник Ле Дык Тхо тlаийцар КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретара М. А. Суслова, КПСС ЦК секретара К. Ф. Катушева, КПСС ЦК член, СССР кхьча мехкашцарча гlуллакхий министра А. А. Громыкос.

Доттагlала, дог тlарча хьалашха беседа йолча хана дийцар межарашха доле советско-вьетнамски гlуллакхаш хlахо дегlаккхадарех вьетнамски халкъа шийн паргlатен кортамукхьалан бахьан аьлаш доаттабеча къовсамех лаьцна. Ле Дык Тхо дийцар США-й ДРВ-ей юкъ кхоллабенна конфиденциальни вlашагlкхетарашка оттаьча соглашенера кулгаш яздара хьакъехьа Вьетнамерча шийна машар юхеоттабаьр духьа ДРВ правительства хьагlортара къахьийта хилар.

Советски оагlонгарехьа хьахкайкхадир американска агрессина духьала къовсам доаттабеча Вьетнама халкъа нийсхон гlулакх хаддаза хьалдоахаш хилар. Советски Союзо могаш вьетнамски проблема къастера гlулакха ДРВ правительстви РЮВ ВРП-еси даьна цlенхаштах дог-уйла цlена долаша йола позице, хоидамболлаш хьаллоно Вьетнамера тlом соцабарахи машар юхеоттабарахи йолча соглашенена США правительство кхы тlехьа из доахаш кулг яздара хьакъехьа вьетнамски оагlоно дlадехар. Дуьнен деррига машаре халкъашца цхьана советски наха хьайех лаьхе йийца соглашени ерга болача никъа тlа американски оагlоно оттаь духьаленаш дlайоахийген США-с паргlато езача вьетнамски халкъа духьала хьоабаь тlом уьх эгара гаргагlа хана социйталгеа.

(ТАСС).

КПСС ЦК ХИННА СОВЕЩАНИ

Союзни республикай Компартей ЦК-ий, КПСС краевой, областной, окружной комитетий, хlаьта иштта парте кхьайолча городской районни комитетий а общи отделий заведующей а совещани хилар КПСС ЦК 14—16 ноябре.

Совещане дакъа лаьцар КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретара А. П. Кириленкос, КПСС ЦК секретара И. В. Капитонова.

Совещане ла а дийгlа, йийцар КПСС ЦК отдела заведующе К. У. Черненкос КПСС XXIV съезда решенешкарей ЦК социашкарей хьадогlача партийни комитетий общи отделий декхарех а КПСС ЦК организационно-партийни отдела заведующе хьалхарча заместителa Н. А. Петровичева партийни документаш хувцара кийчо ярах а аь докладаш.

Докладаш ювцача дакъа лаьцар цхьайолча союзни республикай Компартей ЦК-ий, КПСС обкомий, горкомий, окружкомий общи отделий заведующеша.

Совещане къамель дир А. П. Кириленкос.

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ТРАНСПОРТА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО ЯХА СИЙЛАХЬ ЦlИ ОТТАЯРАХ ДОЛА НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо сецам бу:

Нохч-Гlалгlай АССР транспорта заслуженни болхло яха сийлахь цlи оттае.

Нохч-Гlалгlай АССР транспорта заслуженни болхло яхача сийлахьа цlерах йола Положени тlоагlъе.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель К. ОЗДОЕВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1972 шера 14 ноябрь.

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ТРАНСПОРТА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО ЯХАЧА СИЙЛАХЬ ЦlЕРАХ ЙОЛА ПОЛОЖЕНИ

1. Нохч-Гlалгlай АССР транспорта заслуженни болхло яха сийлахь цlи лу Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо.

2. Транспорта заслуженни болхло яха сийлахь цlи лу транспорта предприятешка 10 шерал кlезигагlа йоацача хана болх беча а къахьегама овсаре лакхар, пландаш задаши кхоачашъяр, дикала хьоихааш тоалдар, транспорт лелара хlераизле lалашъяр, пассажирашта дикаг тlеххиийн гlулакх дар духьа лелача социалистически яхе къаьстта белгалбаьннача а автомобильни, машиннаькъа, фегарча, электротранспорта болхлошта, гlулакхерча наха, инженерно-технически болхлошта, кулгалхоча состава.

Нохч-Гlалгlай АССР транспорта заслуженни болхло яха сийлахь цlи ялара дlачулуш бола вай къахьегамна коммунистически гlулакх лелара хьоиламе хила беза, хьинаре дакъа лаца деза цар общественни вахаре, шоай квалификаци лакхъе, балха опыт транспорта кьоначе болхлошта дlатела еза.

3. Транспорта заслуженни болхло яха сийлахь цlи лу транспортни управлене, Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене, граждански авиаце Къилбаседа-Кавказски управлене Грозненски аэропорто, министерствашa, ведомствашa, кхыча республиканcки учрежденешеи организацешеи представлени ярах.

Транспорта заслуженни болхло яха сийлахь цlи ялара хьакъехьа ходатайство е йиш я из сийлахь цlи ялара хьакъехьара шоай предложенеш йоагl-йоагlачарга луш транспортни управленега, Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделенега, граждански авиаце Къилбаседа-Кавказски управлене Грозненски аэропорта, республикерча йоагl-йоагlача министерстваши ведомствашкеи дlачулуш йолча къахьегамхой депутатий районни, городской Советий, цар исполнительни комитетий, партийни, профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацей, хlаьта цу вокхар ходатайство лу Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумага.

Сийлахь цlи ялара хьакъехьа управленеша, министерствашa, ведомствашa еннача представленешка хила еза: сийлахь цlи яла дlачулуча сага яхь йоагlаш йолча профсоюза комитета заключени, транспорта даьгар карагlдаьйча хlамаш тlа а долаш йола производственни обществени гlулакхий йиза йола характеристика, кадрий учет лелаю личи листок, автобиографи.

4. Нохч-Гlалгlай АССР транспорта заслуженни болхло яха сийлахь цlи хьожийна наха лу Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума грамота.

5. Транспорта заслуженни болхло яхача сийлахьча цlерах знакие йиш яц Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумера.

Г. СКЛОКИН,
Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь.

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕР ЯХА СИЙЛАХЬ ЦlИ ОТТАЯРАХ ДОЛА НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо сецам бу:

Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни хьайбаш леладер яха сийлахь цlи оттае.

Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни хьайбаш леладечун сийлахьча цlерах йола Положени тlоагlъе.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель К. ОЗДОЕВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1972 шера 14 ноябрь.

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕР ЯХАЧА СИЙЛАХЬЧА ЦlЕРАХ ЙОЛА ПОЛОЖЕНИ

1. Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни хьайбаш леладер яха сийлахь цlи лу Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо.

2. Заслуженни хьайбаш леладер яха сийлахь цlи лу общественни хьайбий продуктивноста, lул дебадара, дерригa хьайбаш тlера ца довлийташ леладара, хьайбаш кхабара, царна lувал дара, белхдарa дакъа lилманеи хьалхалаттача опыташи карагlдаьнарш юкъедоаладара ларда тlа хьайбий продукташ дукхагlа яхара хьокхамаш лакхдача колхозий, совхозий, республика юрта боахама lилма-талламa учрежденей хьалхалаттача доярашта, lаьсий леладерашта, жаlуашта, бежаlуашта, хьинхарч леладерашта, кол тlара оалхазараш леладерашта, хьайбаш леладеча фермай заведующешта.

Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни хьайбаш леладер яха сийлахь цlи яла дlачулуш бола нах къахьегамна коммунистически гlулакх лелара шоашкара хьокхам телаш, коллективa общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш, шоай квалификаци лакхъеш, шоай балха опыт кхьча болхлошта дlателаш хила беза.

3. Заслуженни хьайбаш леладер яха сийлахь цlи тlа юрта боахама министерства, совхозий производствени объединене, «Консерваплодоовощ» производственно-совхозни объединене, «Чеченингушвино» производственно-совхозни объединене, «Скотопром» тресто представлени ярах.

Заслуженни хьайбаш леладер яха сийлахь цlи ялара хьакъехьа ходатайство е йиш я сийлахь цlи ялара шоай предложенеш йоагl-йоагlачуга луш, юрта боахама министерствага, совхозий производствени объединенега, «Консерваплодоовощ» производственно-совхозни объединенега, «Чеченингушвино» производственно-совхозни объединенега, «Скотопром» трестага дlачулуш йолча къахьегамхой депутатий районни, городской Советий, цар исполнительни комитетий, партийни, профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацей, хlаьта цу вокхар ходатайство ю Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумага.

Сийлахь цlи ялара хьакъехьа министерствашеи ведомствашеи еча представленешца цьвана дlачуяла еза: профсоюза областной комитета заключени, сийлахь цlи яла вахча дlачувеннача сага хьайбаш леладара дакъе карагlдаьйнча хlамаш тlа а долаш йола производственни общественни гlулакхий йиза характеристика, кадрий учет лелаю личи листок, автобиографи.

4. Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни хьайбаш леладер яха сийлахь цlи еннача наха Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума грамота лу.

5. Заслуженни хьайбаш леладер яхача сийлахьча цlерах знакие йиш яц Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумера.

Г. СКЛОКИН,
Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь.

КХОАНА — РАКЕТНИ БlУНИ АРТИЛЛЕРЕЙ ДИ

ТlЕМА ТРАДИЦЕШТА ТЕШАМЕ БА

М. ГРИГОРЬЕВ,
генерал-полковник, стратегически гlуллакхашта лаьрхlача ракетни бlуй Главнокомандующе хьалхара заместитель

ТКЪАЬ итт шу хьалхагlа, 1942 шера 19 ноябре, советски боккхийча топий, реактивни хотнелаши тlема машиний миномёташ эзараш залпаша хоам бир Сталинграде хьаттача боккхача тlема тlеххьара кхетакон эттиш дlайолаенна хиларах. Цу дезача дена сайна а Сийлахь — боккхача Даймехка тlема фронташка советски артиллеристашта карагlдийна тlоцаш гlуллакхаш лоацеш а 1944 шера дена тlаьра шера артиллерен Ди саийна белгалдаьккхад 19 ноябрь. 1964 шера СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 19 ноябрь хьаккхайкадаьд ракетни бlуни артиллерен Ди за аьна.

Цу дийнахь советски наха белгалдоах артиллеристашта ракетчикашта — llабахача тlема турпалашта карагlдаьйна тlема гlуллакхаш хе воаттlача тайпара ций ду кердагlа йолча ракеташтеи артиллерийски системаштеи юхе фе гlулахх деш латтача советски тlемахоа хlахзарча воахали тlема декален говзален, хlаьта иштта оборонни промышленноста болхлой, техникий, инженерий хьинарча къахьегама, хlаьта эттара тlолашагlа долча артиллерийски ракетни герзанца эскари флота lалашдеш болча вай lилмахойн конструкторий творчества. Ракетни бlуя артиллерийн — Советски Гераманарча Нийй керттера тlема низ — вай халкъе дегlоаилле; уж дегlаккхуаларен эргадоахкаш тоалдеш кхаддаза йоакхо ю коммунистически парте.

Сталинградски тlема ткъаь итт шу хизар белгалдовхх уьх шера. Волга тlа баьча тlема ветеранаша-турпалашен эттаеа тlехьагlа эскаре баьхкача кьоанача саллташен цу дийнахь бахьдаь хьахьокхаргда советски ракетни артиллерийски говза тlемахой-говзанчий сийлахь тlема традицеш чlоагlа хилар. Шу бlаь дийнахь турпалча Сталинградски оборона а фашистски гlаьрахоа 330 эзар сагах даьтта эскар гоина юкъедерзадаргеи хlалакдаргеи кхоачаваь йолча советски бlуно Волга тlа низ болаш йича контрнаступлене а истори — социалистически Даймохк воlа тlема дуккхабезарен тешаме хиларах хьокхам, тlема сийлахь декхар са ца кхоачашдара хьокхам.

496-чей 1251-чей истребительно-противотанковей полкаша волжски чlоагlаловка доаттаьча обороне дакъа лацара истори теркал иадеш lертбеш къона тlемахой. Бlарча йиса еррнгаш а 28 йоккха топ мара шоашка йоацаш хиннача цар 75 фашистски танкаца шин дийнахь тlом беш моастагlа чаккхвалийташ, 40 соагlа гитлеровски машинаш хlалак а яь. Артиллеристашта хадаоагlа Волга тlа контрнаступлене йолалуча хана 156 артиллерийски даьккъои соединенеи шоай дехкача тlема говзален болам йоацаш йоккхача майралеи шоах гвардейски цlерашъ тlама бийзо яьнна хилла. Йоккхьад а даш тlемахоий новкъага дукаш кьадоагlа бlун кхача тайпай байракхашца ахьама гонахьа Берлина рейхстага зlене гlа иштта Сталинграде баьно тlема тlа дакъа лаьцнчашта шийн мугlарашта юкъе кlезига ца хиннача 86-ча ээа-йоккхача гаубицни артиллерийски бригада байракх а урагlаетгlа хилaрах дола дуьхар.

(Кхетадаплар 3-ча оагlо тlа).

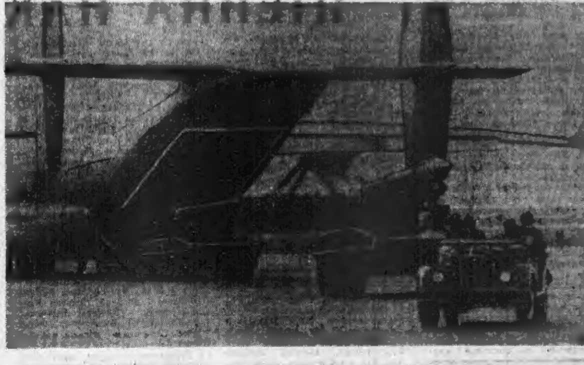

СУРТА ТlА: «АН-22» яхача самолета тlара lойлашкхи а реактивно техника. С. Преображенски сурт. ТАСС фотохроника.

САГ СТОЛОВЕ ВЕНАВ...

ОТЧЕТНО-ХОРЖАМА ПАРТИЙНИ СОБРАНЕРА

ХIАРА [illegible] эзарш грозненски хIора дуъ геродан столовашка, ресторанашка, кафе. Уж беламе тIаьшар, царна доагIIача тайпара гIулакх дар. Чамболаш кхача кийчбар — обществени язвар предприятеш болхой хьерчара дехкар.

Доклахчинь 3 хьеттина къасдальнгп дацьарна а къастта фержан тIебахийтро цу дешар столовейн ресторанийн Грознаски трестан хьалха отчетно-хоржама собране.

Баьхда, цу [illegible] хIинэ а дукха да цIенкашта кхачцадалар. Дукхагiйолча столовашна бIеза и, ийс я шиш, доха а гIулакх дара культура, дёа тIеиш доагIIача тайпара чийн дац, чак Iехабеш, сов аьхиш доаиш моттигаш ийслу.

Укх шера цIенкхя на хиннача тайпара во лая товарооборота план кхочашъелга. Масала, ийс бетта план 96,4 процент мара кхоьчашъьяьш треста чуйоагIача предприятешка, хIаьта шоай продукция хьейра план — 90,8 процент. Аьхха йиъ столови еийбимие бацш коллективаш мара доаьхIадьйи товарооборота хьевет.

Укх шера дукха халошаш нийсалой треста предприятешта. Цхьабакъда, вагавье сана оврибача торгови пайда нийна баларе, иах бацга дерггIа вIашгIехьдамкъа дацаре, шоай продукция дукхагIа цениийна хьаре, цул дикаха тоаьь хьаре, торговая культура дикхьь хьаре дукха а дезагIа хургдаь гIулакхаш.

Докладчина а [illegible] къамолаш дийрашш а белгада на дакхара, цхьабола кулгалхой коммунистий, цехоьй парторганизаций секретараш ферддгIбаламар бацц цигара кхоачамбоаладаш хIадакара. Партийни собране цIенхашкта критика йир плап кхоачашьйра къастта чIоагIа тIахдабусада № 5 йолча столове директора иов. Гадьевна, № 10 йолча столови директора иов. Тербаева, № 1 йолча столове директора иов. Темирхоновна, № 19 йолча столове директора иов. Гацаевна, цар цехоьй парторганизацей секретарашта.

Iай да деш дисар юхрэттотале йиш ю бIаьстий хьэхия. Баьхда, мах баьна йиттуш болча цу къьаегIа а дукхача предприятешка кхоачамболлаш кийндац шоьйе пишевьвыни ий. кайра кIама [illegible] меню шерьыра, къьастта кIезига хинияф бьилазарийн [illegible]. Иштта во вIаштIехъьвикхарр мелкорозничи торгови а, Дерекашка хулевая треста, еийбиме бац дола товараш. Санитарно-технически нарушениш ир бахьяе аьхаи дIаиргулаш дукха предприятеш.

Холи иа хиллара, шоай продукция йолахе плап кхоачашъелга дукхагIа деаьса тийнье да кийчбу къача чамболаш хилиаьха нама доагIIа тайпара гIулакх дарахи. Доклаьр треста кулиура иов. Гушьев. Чайчамаш а иньха дукха бац [illegible] боагIаргболаш а кхета кийчбир дай дукхяча столовешка. Кхача кийчберга хьажаш инженерно-технологи кулиниан иена ван бейинга. ХIаьта цар масекьелье дIехлача кхуврглея. Цудухье къастта доккху шеф-повареита тIалаттэ бехкоккам. Эргаре хьалха уж дехкарийла бацьеськи баххара ухьжа, цаpiа дешаш дола кавкьостад де. Трестам вIашагIIьадла хиниз кудинарий [illegible] ланкъара шоаьа деррIа бац бен яа. Дукха моттигаш йийслу болх хIа а тесе столовей производства заведующеши продуктам а укхаш, столовеш Iубрайеш хаплахье хьа иа елаш, кIаьта сердаьа цара цхьа-циь бацда нера йеккаш.

Дукха моттигаш ийслу кхача кийчбара технологи тедлаеш. Цу хьехкьехьа укх тайпара масал доаьIадир собране. Проверка йича гучадаьккхд № 15 йолча столове цхьайола блюдаш кийчъеча хьовдаь 40 процент, хIаьта «Волна» яхача кафе — 90 процент кIезагдаьлга.

Цу тайпана моттигаш, новкъа дац а, шемйига нийслаж. Цу хьахьокх цхьайолча предприятей кулгалхоша кхача кийчбара технологей тедаерашца дерттIа къовсам ца доаттабелга, производства заведующешй подарийн бахха тIехьа доаттабу тIахьожам мелбалийтага, торговле бокъонаш талхараш боагIача тайпаш бехкокхйие ца аьлга.

Докладчика партбюро секретара Т. Новосельцеваc, къамьлаш дахча треста херахоро бухгалтера М. Медова, еийбиме бацх цехоаш партийни организацие секретара В. Сасоева хала а херш дуьпар финансовш гIулакхаш укх шера цIенкхя иа хиннача тайпара во да, хаш. БIарчча трест хьалхашача пайда бора план 22 эзар сомаа кхоашаш иа ши йиедй. Иа кийсдаьннад боххаша гIулакхашке доагIIачул 245 эзар сом дукхагIа дIадахийтарах. Треста предприятешка къастта во дегa транспортах пайда ийьхга, талхийтай дукха хоартол, бецадаларш. Цудухьа партбюро, кулгалхой, берригача коммунистий кийлен дехкар да план кхоачашъйра, экономи режиму чIоагIъара, пачхьалкхен дисципллина лакхъйра тIехьара хIара сога бехкбохкам яйбар. Ла йиш йий укх тайпара хIама? Дукхьах укх шера 9 бетта транспортага доагIачул сомгIа дIадахийтах 30 эзар сом. ХIана кийсденнад из митта?

ДукхагIча дакъа иа нийслаьнад, аьлар иов. Своева, столовеш кулгалхоша транспортах кийса пайда иа эцарах, уж пачхьалкхен рунгьа кхоашда бацд кхоачаш боаккхавь. Дукха моттигаш нийслу товарах Iуфра деда сарвалца Iо иа йоасаеш доаттеш, предприятей кулгалхоша пучевка тIа дIаяьхаш машинаш хьаньина а дIадахийта а хь.

СТОЛОВЕЙ, ресторанийн, кафе треста партийни организаце учете латт 115 коммунист, царех 86 предприятешка болх беш ба. Из бокхха яцд ба. Ала йиш яц партийни бюрое коммунистий [illegible] лоархIам лаккхбара, партийни организацие яраж айхара, коллектива пачхьалкхен плана социалистически декхарахш кхоачашдара эерадгIъдаккхара йоаиме ихьи, дьица.

Боахама дешаш а организационно-партийни политически балха дешаш а дийцад партбюро засаданешшаеш партийни собранешкех. Отчетно-хоржама партийни собране еохие кхоачаш а беш, партийни бюро дийцад цхьаболча коммунисташа КПСС Устава дIатехерам кхоачашдора дешаш.

Партбюро къастта тергам тIебахийта делаьа партийни собранешш партбюро заседанешш е.га. Цига дукха лерхIа дешаш хьалхагIе а кийчдаьд. Предприятешта проверкаш еча, собранеш кийчъеча, уж чакхйоахача дакъа лацаь дийцад коммунисташа И. И. Мартыновскаяс, Чаладзе, Подорожнаяс, Заматина, Ахмадова, кхишеш.

Парторганизаце болх тоабара чIоагIа леархIаме хилар дайшаш партийни организацеш вIаштагIйолар. ХIаьта царех цхьайолчар шоай собранешка дийцад коллективашта хьалхайа латта сагаттагIа дола дешаш: пачхьалкхен план кхоачашьйра йола директорий отчеташ, местоиний баккх, социалистически вIашт Iехьъьиккера дешаш, Iаи заналахь болх бора кийча ер сенна дола а къидола а дешаш.

Дукхача коммунисташа сий деш а лакха а лелаю Ленинаш парте члена цIи, къьчерна дьоьхам талаш хъахьет, цийх юкъе кхетама болх бу, ьвнере дакъа лоац партийни организацие а коллективе а вахаре. Царех, я «Советски торговле отличник» ьха значок ена коммунистка иов. Миндена, «Знак почета» яхе ордан ена коммунистка иов. Марушкина, коммунисташ И. П. Влинова, Мунаев, Листопад, Удалова, Фрагулова, кхы дукхаберш а.

Цхьабакъда, къамьлаш деза коммунисташа гучадаьхар организационно-партийни балха юкъе нийслу цIенкхаштара кхоаьсаьнболаршш а. ХIанз а моттигаш нийслу партийни собранейн партбюро заседанейн решениш йиза кхоачаш ца еш, дерггIа тергам тIабахийтабац коммунистий хьалхара лоархIам а бехкенкам а лакхбара.

«Партийни документаш дукхаьрех» бола КПСС ЦК-н сецам бийцачул а цхьаболча коммунистана беакаш шчул а тIехьагIа коммунисташкара дукхагIа хьадеха иьний партийни бюро, хIаьта царех дукхагIар дикаьбб парте члена декхараш кхоачашдира бола бехкенкам.

Цхьабакъда, цхьаболча коммунисташа дикза кхоачашдац КПСС Программон Уставан дIадехараш. Партийни собране е а йоагIаш критика йир коммунисташта иов. Хизбулаевна — № 23 йолча столове директора, иов. Жукнаана — № 5 йолча столоверча домовой кухне производства заведующена, иов. Калабина — № 22 йолча столове директора, иов. Иашиева — № 5 йолча столове кладовщица, иов. Цурушаа — № 2 йолча столове директора заместитела, кхычарна а.

Коммунистий [illegible] лоархIам лакхбара, цаха [illegible] ву партийно-кхетама болх [illegible] дукхагIа тергам тIаказийта бора партийни бюрос, аьлар «Кавказ» яхача ресторана директора иов. Ахмадова, коммуниста иов. Чаладзе. ДерггIа вIаштIеьхданкха йоаи предприятей кулгалхоита [illegible] дешар [illegible] тоаба боаи политически кружокий, профсоюзни [illegible] организацей болх.

1972—1973 дешара шера [illegible] дешаита йола [illegible] марксизм-ленинизм группа вIаштагIIьелла тресте, болх беш я [illegible] политшкола, марксизма-ленинизма университете дешаш ба коммунисташ и. и. Ужахов, [illegible], кхыбараш а.

Отчетни юкъагIа хIеэиг-дукха тоаболаш цаха нинье бу [illegible] болх. Кхетама болх беча хана дукхагIа тергам тIаадийтаб шоашта тIадаьлача гIулакхи хьалхара наьха бехкенкам лакхбара, къахьегама дисциплина чIоагIъара, продукци дикагIа яракецара, къахьегамхоита гIулакх дара культура лакхъяра. Цу дакъе дукха хьахьайтад политинформаторашш иш. Гацоеваc, Заматина, Ахмадова, Дудинаc.

Цхьабакъда, цаха юкъе политико-кхетама болх беча хIанз а дукха кхоачамбоацараш да. Иа хIара сегана дIакхоачаш бац. Цудухьа нийслу треста предприятешка цхьагара сов хьча долхилга, чам боацаш дола хIама кийчделга, мах Iехабелга, гIожа къаьмьа хар сайна дола тоеш дешаш а эхь дола а гIулакхаш.

Партийни бюрое а цехоьи партийни организацеша а дерттIа кхоачашбац маларашш тIехдахарна къовсам доаттабараш бона партеш правительствай сецам. Цу боагIача хана корта бохабу маларашш доах «Чайка» ресторане, № 3 йолча столове, кхыча предприятешка.

...ХIара денна эзараш грозненхошта гIулакх деш ба города столовей, ресторанийн, кафе болхлой. Наха чIоагIа оилаш а цар сий деш а ба атта боаца цар болх. ХIара предприятешта сийлен дехкар да къахьегамхоша баркал аргволаш, уж шоай цIагIа боагIаш санна цига хIама дуа ухаргболаш шоай болх вIаштIехьбаккхар. ХIаьта иза да ёрнгга тоенаш я хIара столове, ресторана, кафе коллективай. Кертамелар ла хIара коммунисте а ерригача партийни организаце а денал айдар, цар коллективаш болх тоабара, наха гIулакх дара культура лакхъяра, рузкъан кхоьбаро оврагIдахар, социалистически ихь иамаста шерагIа йоаржавр.

Собране хержар ийс сег юкъавола партийни бюро. Цук секретаралла хержар Т. И. Новосельцева.

М. МУСИЕВ.

ФОТОИНФОРМАЦИ

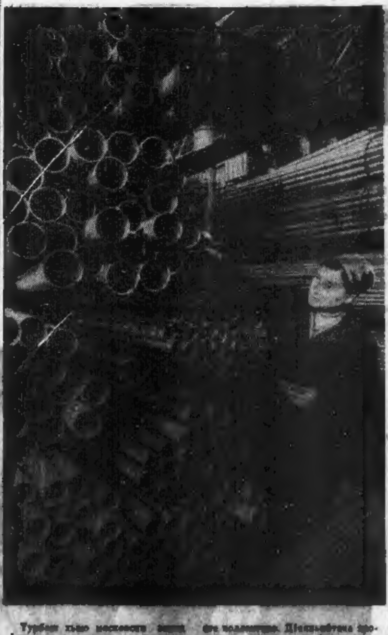

Турбаш хьаь москвоста [illegible] Iарржача металлурге хьайна дегте предприята в. Пхьенегара [illegible] миллиметрага кхаччална диаметр йолаш турбаш хьаь заводе. Церех шерра пайда иа автомобильни дIаически промышленность, [illegible] заводашка, юрта йолаш машинаш сиа предприятешка, Советски Союза ерригаа [illegible] хашка дIахкухьийт.

СССР хьаьь 50 шу дзара сийна тIадийца социалистически декхараш толаенца кхоачашду предприятес коллективаш. ДIаэхьайтача продукцеа хьалоеча шу бетта [illegible] 27 октябрь тIаккоачаш хлоачашьйнай. Планал сомгIа кхьа километр гаргга долаша турбаш еррьа дIахьайда.

СУРТА ТIА: [illegible] дIалу бригадир В. Н. Жигалова Украински ССР машинашьъерашта дIахьайта турбаш вIашагIтолаш йоала.

В. Ковский сурт.
ТАСС фотохроника.

Казахски ССР. Кустанайски областъ. Соколовско-Сарбайски горнообогатительни комбинато лакхарча металлургически заводашта бола лоаттаю. Лакха дикал йола вышка руда дIакхухьийт уккхаьера Урала, Казахстана, СССР европейски декъа тIара, СибрегIен предприятешка.

СССР хьаьь 50 шу дзара сийлахьча канабесара хьовсам доаттабеча горнякиа укх шера товарни рудан концентраташ планал сомгIа 150 эзар тонн яьккхай.

СУРТА ТIА: предприяте [illegible] рудa доаккхаш да.

Д. Карашев сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН НИКЪ

[illegible] бригада тIехьа [illegible]. Церех юкъе я [illegible] гIишлой [illegible]. Цу хьалхе [illegible] бIенош, [illegible] культурно-бытовни объекташ, берий учрежденеш, школаш, [illegible], кхыдола гIирсаш. Лоацца аьлча, цIенкха йоаргйоаца къахьегама дар ийт шоай вахаре. ЧоагIа дог гIоздаьле хул хоза басар деннаш, [illegible], корни дегIача кердача цIеноша [illegible]. Иштта наьха дегаш гIоздоаккхаьраш я Нохч-ГIалгIай гIишлошьеча управлене СМУ-4 Яровенко Ольга Андреевна корта латта малярий бригада. Цо [illegible] малярий балхашта пачхьалкхен [illegible] гIишлош [illegible] ара оолла хан. Цул совгIа цхьа смена дIадахйтар бригадас шоай сменан нормаш 145—150 процент кхоачаш ца еш. Цудухьа № 4 йолча гIишлой-монтажни управлене бригадашца юкъе хьалхарчара кхолленча шоашагIча шера лелаш тIайийца хиниа социалистически декхараш хIинзелъа кхоачашлаьа бригада маларьаша.

МалагIа балхах да цар чакхдаьхача балхай ниуте лакха мах бари цар къахьегамо шесаре массаза лаца хилари. Цул кертерда да бригадина корте лоатача Ольга Андреевнас шоай коллектива къахьегам кхетамца вIаштIехьбаьккхар. Балха опит йоккхагIа йола малараш цалагIча, бехкенцамегIча балха тIа заежабу цо. Цаьаккаш тIехьехаш доттабу цо балхам [illegible] лаьцаш. Малярийна [illegible] басараш, шпаклевка яре кхи материалаш, листаш, хьажарех цхьанаьа хьатIехьна кийчъю цо. Цудухьа балха тIа хьовзаш [illegible] моттиг нийслац.

Дукхаче дана деза социалистически ихь лелаю иов. Яковенкоюерте латтача бригадас Солтамурадов Хьасана кулгалдеча бригадаца. Моттийта делеш ихь иа царна юкъера яр. ТIамайна декхараш шешта кхоачаш хьажа шоайла хьаж уж, дагахь [illegible] хулие дIа-юха новкъостал ду. ДикагIйола опыт а дIа-юха лу. Иштта вIаштIехъьяккхача изьа укх тIехьарча хана хьалхара моттиг дIалаьцац Ольга Андреевнa корте латтача маларша. Иштта ихь вIаштIехьъяккхар бахьан долаш денгара денга дикагIа хул шоашие бригадас доала толаман.

СМУ-4 бригадашта юкъе хьалхарчара аккордно-премиальни системагIа болх ба йолаенаи иов. Яковенко корта латта бригада. Бетта шоаш кхоачаеде дола декхараш дIалоозийт [illegible] бригадарча беррагача малароита. Уж кхоачашдеча а тIехдоачашдечи маларшна мел премии кхоачаргьа белгалдаьккх цо. Цу гIулакхо материални безам лакхбу цар. Цудухьа шоай хьинар кхо ца деш къахьег гIишлошхой.

Йоахка 1 Яровенко Ольга Андреевнай малярий балха тIара шарь 22 шу дзаад, из из бола бу. Цу шерашка цо Iеаьа бахха ойхата дог рахьа долаш дIалу цо керда цига къадьера бахьаче наха. Ше цига балха ена дениз 25—30 малярIоцаваьь во. Царех дукхахбараш № 4 йолча гIишлой-монтажни тайп-тайпарча участкашка балха тIа хьалха а латташ хьанаре къахьегаш ба. ХIаьта цуи бригада хIанз къахьегаш берех дукхагIбараш а во хьалхебаь къаша гIишлонхой ба. Царех ба маларш Идагова Зура, Калоева Зала, Дудаева Лиза, кхыбараш.

—Тха бригаде кхьа дацал сийна бертгайна къахьегаш ба дукхаеча хьамех бола хах, — аьлар Ольга Андреевнас. Царна юкъе ба эрсий, нохчий, гIалгIай, украинцаш, кхыбараш. Бертгайнача коллективера дIа-юха бувлаш хуела а лаи нелараш ехаш дуьк ио. Цу гIулакхо а торо хулийт доала [illegible] дикагIа хилийта.

Ольга Андреевна бригадир йолча укх тIеттъьерка итт шера цуи бригадас даккъа а доалаш города Грозне дукха гIирсаш хьалдаьа. Цун бригада хьожаю этара лоархIамегIа йолча здоавенаи бовраш хьаяла. Цун бригадас нийсоре даккъа а лоацаш хьалдолд Нохч-ГIалгIай Министрий Совета адаиш, КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме [illegible]. ШIа, Чахена иIерагIара [illegible], дукха цIенош, берий учрежденеш, [illegible], ерригаш 20—25 объект.

ГIишлоеьвча къахьегам [illegible] дахьа тоденгаш дуккхаза а дешаш совгIатащка белгалдьнлад. Иштта и цунна тайина сийлен грамоташ, ахчан премеш, къахьегама лоинна тIа дIа а елош дуккхазе баркалаш эцад. Укх тIехьарча шерашка дуца аьрай Нохч-ГIалгIай АССР Лакхенъарча Совета Президиума иин сийлен грамотон Ленинни юбилейни медаль.

ДIахо укх а дикагIа къахьегаш тоеца дола совгIаташ дукхагIа нийсийтаи лерхI цо. Цунна иа ца керагIдергалларца тоаш хетаргIа.

В. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: СМУ-4 маларий бригада бригадир О. Яковенко.

[illegible] сурт.

ХАНАЛ ДИ ХЬАЛХА

Старогрозненски межкаьтта доахача моттиге керда хьалъеш латтача межкаьтта тоххача № 696 йолла скважинана [illegible] буровой вышка. Из хьая [illegible] яр 20 километр хIана яц аьийа гаьна йолча моттигера. Хало хилар из кхоачашде. ХIана аьлча, из 53 метр лакха йола буровой вышка довкъашка гIолла хьая езаш яр.

Из бехктоккаме дехкар тIадиллар Старогрозненски бурувтоккара бахIайI управлене Ленина орден лелаю прораб Мартынов Сергей Леонтьевич керта латтача вышкомонтажники бригадас. Цу бригадана гIо деш бор «Грознефть» объединене Старогрозненски АТК транспорташ.

Буровой секо [illegible] графикагIа вIашагIйоллара лаьрхIа да ши ди дар. Цу гIулакхах аьлца совешани йир вышка дIахехьара лаиьа лаце дезаш болчар. Цхьабакъда, вышкомонтажникика комсомолаьа Айдаев Саида аьлар. — Вышка вIашагIйоллара вайна ши ди ха йиллай. Бакъда, из болх цхьан дийнахь хьабаь йистебакха йиш и, нагахь сайна вай болхлой кхуьлача поезда тIара Iо доаллиие а автобусашка ухаза хьадоагIе.

— Из вай митта дой, наьк тубезлахьа вышка хорлача моттиге латтаргья.—Саида аьнначул раьза хилар Салгириев Эмди.

Шиъ новкъостеше дай къамеаь чIоагIдеш Русанов Алексея аьлар:

— Из хургда СССР-ен Нохч-ГIалгIайчен автономен 50 шу дизара юбилейнта лелазаь вай совгIат.

Шоаш багI-багIечара дош кхувсар болкхоше раьза болга кьахойташ.

Къамеьлаш дальчерга да а дийгIа, вокхагIйолча передвижника С. Мартынова аьлар:

— Дика да, кхозна дIайн-хьайна къасташ поезде тIара Iоцоалмашнеш а укхаза хьадоагIергда вай. Найсса 7 сахьат доьлча дIаргаш а вышкана «старт» ена гIоргда вай.

ШоллагIча дийнахь 8 сахьат даьлча ких не-шоай бола моттиге бар. Тиаьь тракторе дIайолхар вышка.

Делкъал тIехьагIа 8 сахьат даьлча вышка вIашагIъелла йистебаьнца шоай инструменташ дIаюллаш, бaьха моттиг кийсъеш, кулг-юкъ дулаш боапар болхлой.

Вышка дукхьела кхьан дийнахь дIахьар бахьан долаш 8 сагаш 20 тракторов дийнахь беча балха пайсса лайна хилар.

А. ТИЩЕНКО.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН АВТОНОМЕ 50 ШУ ДИЗАРГА

ЦIЕЙНА НАКЪАДОЛХАШ...

Укх шера 30-ча декабре дерриеа советски халкъо кхабре да Советски Социалистически Республикий Союз [illegible] 50 шу дуза да, хIаьта 30-ча [illegible] ре вай республикерча болхлоша, колхозоша, берригача къахьегамоша белгалдергда Нохч-ГIалгIайчен автономе 50 шу дола ди. Цо довза декхаре лаккхбоалаш берригаа советски тхаьна, къахьегама а политически а доккха айдено ба укх районера къахьегамхой.

Юбилее сийна ехд а яьна кхьегаш болча тха промышленни предприятей коллективаша ийх кхо иа ачи болх бу. [illegible] дешиад юбилей сийна [illegible] план 30-ча декабре кхоачаш, къахьегама [illegible] дикаха, сов [illegible] продукцие [illegible] лоабе.

Социалистически декхараш кхоачашдеш [illegible] тIа да Хьелиукьарчча [illegible] реагентий завода коллектив. Продукци даккхаре шуна реализаци хоеш ийс бетта план гIехкхоачашъьяьй цо, лакхъяьй къахьегама совгIа даккхарах, ераиаш пайда ха продукция дикагIа я, цуга дIабода мах лехагIа ба. Иштта дика [illegible] ка республики [illegible] Доске тIа а яьна.

Дика кхоачашдеш шоай декхараш Ассински комплексни [illegible] «Сунжнефть» механически нефтегаза болхлоша управлени, газоперерабатывающий производство, цеха, Сунженски [illegible] районна гIишлой участка [illegible].

[illegible] пачхьалкхен [illegible] производственни программа кхоачашьяьй. Планал совгIа дукха продукция доаккхай, гIехвьелла [illegible] кхоачашдеш, тийга [illegible] фабриках предприятей [illegible]. Укх шера боли декхача боввие хIадакке гIехдахIадер пайдина юкъа боахама къахьегамхоша, СССР вIашагIъелдак Нохч-ГIалгIайчен автономе 50 шу дизара сийна ддахIадер дукхагIа ялат, бьысадаараш, хьайбай продукцеш яха а уж планад совгIа пачхьалкхенга йоаха а. Цхьабакъда дахача шера хала денача Iахе а [illegible] уж декхарах дикаа кхоачашде-торе иа кхайтдегга дIаладоехьа а гуш да. Цхьайола юрта боахама продукташ во хьайнцад. [illegible] дIхъера йеза эсала хилар бахьан долаш кIезигагIа йоах хьайбай продукташ, къастта а шура. [illegible] халошашта дукха а теттам, царна чIоагIа къовсам а латтабеш, хьатIадоагIIача цIайнна къахьегама совгIаташка къуралца кийчлуш я районера колхозий, совхозий коллективаш. Хьекхамаш массанача а дикагIа долча партьайона сийлахьча юбилейнта Красни Армие цIераигIвох колхоза. Пачхьалкхенга дуккх, шура, фуаш, тха, гIоргаш, цхьайола [illegible] фаллашта дакъе кхьа бахьна [illegible] хьалха а из колхоз. [illegible] тIехьдаьнна хIаьху колхозаш гурахь из культураш хIараф. [illegible] Гоша хьайбай помещенеш кийчъяьда а бола. Цу колхоза жаIуа Шайхаева, доаркхо Игнатия Киндакатоевайн, скотника Евлоева, механизатора Булавинова, Фролина, Струсенича цIераш райони дика йовзаш я.

ДIадахача шерашка сайна хьоаламаш лакха долаш чуьххдаккхыер шу «Ассински» совхоза сомийн бацаьадараша лелалеараша а. Къаьстта дика детташ укх шера совхоза сомий бешанаш.

Цхьаьца йолча бригадай, фермай коллективаш [illegible] хьалха цIи [illegible] езарех [illegible] Виктор корте латта «Победа» колхозера тракторно-кхаш лелаю бригада. Дика хьувкъа в дал шай хакцаьхен ца хойтешаи чуйиир бригада ялат, хIаьта районе массенал хьалхагIа нийсача агротехнически бокъонех 1,5 эзар гектара тIа гураьь дуъ ялат дIадийнад бригада коллективо. Ийс бетта пачхьалкхенга фуаш дохкара план 150 процент кхоачашьъяй цу колхоза Зингарова Ольгас кулгалдеча ферма коллективо а.

Пачхьалкхенга бьцадараш доххара план кхоачашъяьй укх шера Нохч-ГIалгIай АССР Лакхенъарча Совета депутата Денисова Антонина, Ленина орден лелаю Мондаенко Нина корте латтача «Путь к коммунизму» колхоза бьцаделарш лелаеча бригадаша, парте райкома бюро член Асаев Седахь керте латтача Ленина цIерагIча колхоза бьцадааараш лелаеча бригада.

Дика къахьегаш хьайоатIа укх юбилейни шера Орджоникидзе цIерагIча колхоза коллектив. Кийбола ялата хIара гектара тIара районе гIолла 16 центнер мара ца хьаккхача, укхаза 20 центнер гаргга хьаьккхай, хIаьта 516 тонн ялат пачхьалкхенга деххад колхозо укх шера дIакхоачча ерригача иатуаьрагIа 700 тонни мало дехкадац колхозо). Къаьстта дикагIа укх шера дукхьашха дIаде доладьча бьцадаарех. КIезига мара уж дIадийна хинадене а колхозо пачхьалкхенга ийсакй 38 тонн йаасаш, 46 тонн помидораш, 15 тонн морковка, хьанекхаьа а жибуа, столови сиекла. Колхозо укх шера духхьашха дIадийначе тхьамио хьахьенхад ие пайлане культура хилар. Ужаш а кхыдолая а толаш дола колхозо шоай хьинар кхо иа денн къахьегаш комбайнераш Дзейтов Мовли, Бацгиев Батьхаудин, доярка Нохч-ГIалгIай АССР Лакхенъарча Совета депутат Оздоева Хамсат, механизатораш Гайтукиев Ахьмад, Евлоев Къамзат, Барахоев Макшарип, дукха кхыбараш сайна бола къахьегамхой хилар бахьан долаш.

Районе цIи хезача «Путь к коммунизму» колхоза хьажжIаш лелаеча Гордиенко Николая звеное 150 гектара тIара хIаьрие тIара 45 центнер фуалышка хьаьжкIаш ийний. ХIара гектара тIара 20 центнер гаргга гIоиргаш яьай Киселев Николай керте латтача XX-ча партсъезда цIерагIча колхоза механизировани звено коллективо.

Къаьст-къаьстеча бригадай, фермай коллективаша юбилейни шу лаккхарча хьоккхамашца чакхдоахе а цхьаболча берхаташа пачхьалкхенгадехаш планаш кхоачашдиначу хьайбай продукташ йохкарагI план. ХIаьта да ялата шурен пачхьалкхенга йохкара план кхоачашъйра гIулакх укх шера районе во латтилга. Цхьабакъда болх тоабара шоай ийх кхоберболаш бац района къахьегамхой. Шоай низ мел кхоачар керда цар дикагIча тайпара юбилейна накъабахара. 28 эзар гектар латта аьа, цу тIа гураьь юа культураш дIаеч. 15 эзар гектар хьйбе яха, 6 эзар гектар совгIа доакъара лаьоIа шоалагIа дIайийна культураш чуиш. Доакъара база чIоагIъа, дьайбаш помещенеш Iаина кийчъе — уж да хIанз керттерча хьакъе тха юрта боахама къахьегамхоше ихоачашдеш дола балхаш. Боахамай организацешта кулгалдара дакъенера шоай болх хадданза кргебохаш тоа а беш, шоай бохьонех а тоенех а пайда а эцаш юбилейнга накъаволх тха къахьегамхой депутатий районни а юрттий а Советаш. ДукхагIа тергам тIабохийт цар бокхамен культурни декхараш. Аллза укх шера советий хьалхаенца 30 ши гаргга тIоаьаккъаш дехкад, 10 эзар квадратни метр гIишлой накъаш толаьаьд, 4 километр дай аллад, 4 эзар гаргга гьалаш егIай. Дукха болх бу советаша къахьегамхошта юкъеоча кхетама балха боарам айбеш, бахача нахагара сов йола юртбоахама продукци юдача организацеш кхоастал деш. Иштта болх баьпо тоаб хилийтав районе дахача нахагара укх шера 90 тонн дулх, 170 тонн шура, 880 эзар фуаш, 31 тонн тха хьаьхийта. Болх дикагIа вIаштIехьбаьккхача а декхараш кхоачашдеш и орех а Сиспоьведски юрта Совет (председатель Бетиев М. М.), Орджоникидзевски, Троицки станични советаш (председателаш Трибунцева Е. Т., Кузнецова Л. Е.) Карабулакски поселкови Совет (председатель Шевлякова Р. К.), Аршински юрта Совет (председатель Ажев Х. М.). Сийлахь дезача цIейнга шоай къахьегам дика вIаштIехьбьакха накъаболх тха хьехархой, медицински болхлой, культура болхлой.

Цу депутаташна дьагойт тIадийна лакхара декхараш кхоачашдеш а СССР-ен Нохч-ГIалгIайчен автономен 50 шу дизара деношта къахьегама совгIаташца накъабахара хьинар кхо иа деш болх беш тха къахьегамхой хилар.

С. КОТИЕВ,
Сунженски райисполкома председатель.

«СЕРДАЛО»
2-гIа агI., 18 ноябрь, 1972 шу.

ГИТЛЕРА ПЛАНАШ ЙОХАЯЬ ТIОМ

[illegible] Германи [illegible] тIамIагIа хилбар хилар Сталинграда районе. 1942 шера [illegible] а гурахь а Малхбузен фронте [illegible] кхьачна эскар шига [illegible] дIатIадахна деара хилар гитлеровски командованин: хIара бетта 250 эзар салтии эскаре. Цигга, Волга йистехь йоккхачу шерал чуйоллхача [illegible] бахьа дIабоадар уж.

Сталинградски тIом — оборона лоттапра а тIалатара а чоалхане комплекс — Советски Союза эгта-ре халагIдолча хьаже 1942 шера эхьаш болабелла. Мехка Iалалья-че доккха адамий а материальни а [illegible] кхойттадир. Биронс шоллагIа фронт хьайиллалилар. Фашисташ шерига а 170 километр мара гена-на бицар Москвана, дIахо лоттадаш Ленинграда бола блокада. Фашисташ бе йоаллар Советски Прибалтика, Белоруссия, Украина, Молдави, Российски Федераци малхбузерсе къулбехьерен [illegible]. Гитлера эскар Кавказе а Волгане а тIагIерташ дар.

1941 шера шийга кхоачаш [illegible] туьдан тIема-политически гIулакх [illegible] моастагIа хилара [illegible] СССР [illegible] а тIема юкъе [illegible] дахка [illegible] чиадданна гIертар фашистски Германе кулгалхой 1942 шера а. Цу хьакъе [illegible] гитлера лоархIаш толар сталинградско-кавказски достамгахьа а [illegible], мехка къулабедне центральни районаш дIахоадае лаьрдIар дар.

Фашисташта дагахинар [illegible] хьоагадь хьаьлар малхбузен германски авторех цхьанна Г. Дёрртера, 1960 шера. Кона а теза арадаьхначу [illegible] «Сталинград» яхача книжка тIа но ядера: «Гитлера хорта чу оIалла хьда да йоацаш, тIадьехаш декаш дар [illegible] украински аллати доахаш. Донецки бассейнера кIорен [illegible] кавкаски малхбелла, Волгана блокада елга. Турце-ферадии, [illegible] а каралана лъьрхIар английски флота молаш лаьтта гертарча малхбоалеи мехкалатта, [illegible] бола никъе.

Цун [illegible] бола кхел кьоаштайр сталинградски лостамгахь фашистски вермахтен Советски Эскари [illegible] аIащдукъалаьтта бахча [illegible] тIемо. Из тIом лаьттар дукха хIама ца эшшаш 100 квадратни километр дукъча лаьтта [illegible] беттал [illegible] хана. [illegible] хина тIем тIа лекъа [illegible] вар ([illegible]) 2 миллионаш кхоаччах саг, [illegible] йоккха тупи миномети, 1,5 [illegible] танк, 2 [illegible] тIех самолет.

Советски историкаш йоккхача [illegible] бакъ Сталинградски тIом: оборона лоаттаран тIалатаран.

Сталинграда турпалйне оборона 1942 шера 17 июле йоаъ а енна 18 ноябрга кхаччалца дIаьхьаьлар. Советски бIухаш шоадла тIадалча гитлеровски группировка [illegible] тIалатар ла а лайра [illegible] а тIа пирх [illegible] а дар. Йоабе [illegible] а 700 эзар салтех [illegible], [illegible] сонгIа [illegible] 2 эзар тIех йоккха топи миномети, [illegible] гаргга самолети [illegible] цига фашистех Сталинград дIаяккха гIертача 6-чоа 4-чоа танкови армий [illegible] хIатIагIертар [illegible]. 14 сентябре Гитлера [illegible] советски-германски фронте дIатIагIертыла лата а дата [illegible] тически обороне [illegible] [illegible] дала дайбар, цунца [illegible] [illegible] [illegible] а дар.

«Вайга йоах, тамашаш хиина ял дIорхай, — ядера 1942 шера 15 сентябре «Айриш таймс» яхача газето. — Ваьла, тIема хьакье хьала, эрсий эскаро Сталинграде лоаттача оборона тамаш лархIа мегаргйолаш я. ДеррагIача тIема гIулакхашка диллача город хьоггезьа а немцаша дIалаьна хила езаш яр, хIаьта а. Испане гражданск тIом лаьттача шерашка Мадридах а 12 бутт хьалха Ленинградах а хиначо тIема Экспертам халча оттабаьб, вешта адамий элемент хIиз а лоархIам бах волла-ма луш я.

Сталинградах эрсашна дукхьалера символ хиний, 25 шу хьалха французски духьалеи символ Верденах хулаш санна».

«Айриш таймс» бийдолчоа таргa дар. Сталинград бахьан долаш лоаттабаьна тIемо хьагойтар советски бIухойн тылерча къахьегамхойн денал цар массане а турпалал.

...«ЯК-1» яхача йиъынна керте а волаш вай летчика-истребителаш воккхагIволча лейтенанта Барановна 25 немецки «Ме-109» яхача истребителаи «Ю-87» яхача бомбардировщикаи дукъала доа а хьийохаьь чуйтаир [illegible] моастагIчун самолет.

...23-чоа 24-чоа августе шии дийнахьа лаьттар полковника Казарцева 87 стрелковой дивизецача 1379 полкаьарча тиъаь итт бIухочо дукъалла а ница а шийа сонгIа болча фашистски кхоаьтиъен итт танкаш лоаттабаь тIом. Цу хана [illegible] дукхьал гранаташи автоматаши, горючи смесь чуйола шушаши мара йоацача советски салташа йовгайир 27 танк, хIаланийр 150 фашист.

...Кхойтта атака юхатехар комендир Рубен Ибаррури — Испане Коммунистически парте председателаш Долорес Ибаррури вoI — хиннача пулеметни рота. ИийттлагIа атака йолча хина Ибаррурена лергиола чоа хилар, хIаьта а прикъа кхоачаш-м дар рота.

...Краснофлотеца Михаил Паниках бе йоаллане горючи смесь чуйоалла шушаш дотаелар, шIара ала баьлар цукех [illegible] а. Шийна ду [illegible] а [illegible] [illegible] дукъаьйиккхар Паникх. Фашистски машина юхтесар, тIехха юкхтIехьашка [illegible]. Из тIехьа дар. Ше валаваьь хьалххарча секундашка горючи смесь чуйола шоллагIа шуша лота а [illegible] моторни [illegible] решетках тоха кхиар краснофлотеца. Тамк дотаелар.

Сталинграде чу тIом лаьттар хIара квартал, хIара цIа, хIара утаж бахьан.

Дзагаш дар йIеной кхерай [illegible] маш. Доагар мехкаьтта чудахе Волга а. Сталинград дораьраш хи йисте тIатоIабаьбар. Хетаргни дар кIезига а [illegible] кхы тIабода Волга чу кхоасарба, [illegible], Бакьда, советски салтий дика дукхьалъаттер.

Цу деношка [illegible] гитлеровски эскарс шой дневника тIа язьдар:

«22 октябрь. Дуние [illegible] бомбаьетта, хIара гIа малхала бахкда дехьашта тIехвуала хул. [illegible] нахь садаха а хила дaz [illegible] дIадаха кхе а бац е дIадаха сег а вац, уж талха[illegible] дотт... Салташа вермахте [illegible] да йоаз Сталинградах».

Советски эскар тIалатар болоьйча кийтъль деррагIа чакхьахаш кхь стратегически операцегIа хилар: «Уран» (19—30 ноябрь), «Сатурн» (16—31 декабрь), «Кольцо» (10 январь — 2 февраль 1943 ш.).

Советски бIуно фашисти обороже йоха а ль Советски Кавказ кхача [illegible] бахача пунктазка гIолла бол-моарагIа чу лаьцар уж; Волга йисте [illegible] а бaь, чулаьцар Гитлера 22 дивизи. «Сталинградски Канна» — [illegible] а йоаш дIабаьниача тIема исторо чу хаар советски герза из котамо.

Сталинградски тIом тIа фашистски Германе бIуцара къьастар 1.500.000 саг, 3.500 танки штурмеви йоккха топи, 12.000 йоккха топи миномети, 3.000 гаргга самолета. Сталинграда дIаккхьаллар цу хана советско-германски фронте тIом бен хиннача деррагIа немецко-фашистски эскарах [illegible] дагIа даьхе.

Юха а, оборонительни тIемаш даь хана сакие. Советски Лаккахьарча Главнокомандоване плане советски салтай эскарий тIема гоазлах, цар массане турпалах, фронте котало янийр гIудакха долла хIама доттадаьна тылерча къахьегамхой дьяйрах ког-гIортолга [illegible].

Укхаза, сталинградоно лаьтта, Советий Мехка турпалча къоргамек [illegible] юхаерзайр тIема юкъ. Чухьедха юха тIадолабеннача советски салтий эскарий талгIа юхатоха мегаргдецар дахьамка а миза.

Сталинграда наьккхача котальнах Iалаьмате йоккха дуцен хIалкъашта [illegible] тIехьале хилар. Цо дамаш [illegible] лаьтIдар деррагача агрессивни блока. Германе сателлити Советски Союзах котдаргхиларех тешаш бойра. ЧIоагIелар нейтрални мехкий доалдиеш. Сталинграде гитлеровцаш котбаьдергa хьежаш хьгIа Турцеи Японеи СССР-а духьала тIом хьовбе ца тургем юхдаьна едам хIилар.

Волга йисте Советски Эскаро баьккхача толамо хьаалхьое а бол дIаберзда болабир вацаша доадал отталаьча Европа мехкашкара ньам-мукъадаккхаре болда, дукъичча мехкий СССР-ца шоай политика дуаце оаьйтар.

Полковник Василий МОРОЗОВ,
тIема Iилмай кандидат.

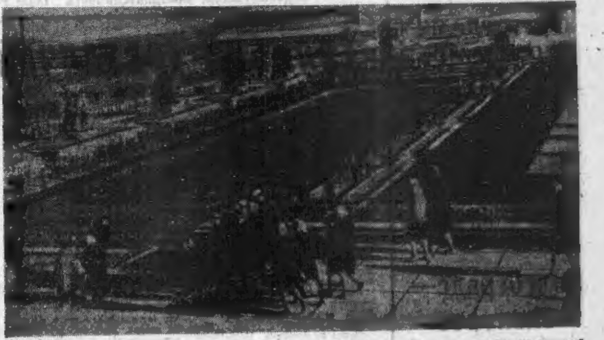

ВОЛГОГРАД. Сайнаь — бокхача Дай-мехка тIема шерашка турпалалта - сталинградцашта ваьргIдаьнцарий бе ма йоагIара зан бац халара тешал дем да цIа хьола Мамаев кургана тIа дотта памятник-ансамбль. Дуцен [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] бола [illegible] уж [illegible] турпал-город бахьан лаьттача тIом тIа лайтарий сий да.

Берригача [illegible] дIабоаццар «Волгла дехьа лаьтта дац вайна!» [illegible] Мамаев кургане бахь дуц. Советски бIухоша сайланна кхоачаьдар шоай хьат. Юкъача шIерама хIурд тIабушабача чухейрла латтача Сталинграда [illegible] тIа тIом [illegible] сапоIача хана салтами йоаккхача тема [illegible] гергадша а габагIана ядара [illegible] тешаме [illegible], вазарех, [illegible] [illegible], вгIаллоаш.

СУРТА ТIА: [illegible] [illegible] Мамаев кургане.

Н. Суровцева сурт.
ТАСС фотохроника.

ТIЕМА ТРАДИЦЕШТА ТЕШАМЕ БА

СССР халкъий вежарашка до-ла доттагIал хьалхасIа а хиннад, хIанз а да Советски пачхалькаи пуц Герзашцарна Низкий [illegible] ная дукбуна лоаст. Вай халкъа кийрагIдаьна сийлахь-доккха интернациональни гIулакх хилар Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIемах.

МоастагIчуна лоаттабаьна тховсане халкъий доттагIал советски тIемахой низ булбула хIаст хиний: хилара тешал [illegible] стратегически реактивни артиллери доаккхоцен соединенешка хьабенача сийлахьча тIема ланьхо а. Тiема шерашка правительственни сонгIаташ [illegible] 1 миллиона [illegible] эзара соегIча артиллеристашта юкъе-бIаь гаргача къамий [illegible].

Таккс ракетни артиллерийски дожъей байракхашта хIад гIулакх доа ба дукхача къамий [illegible] нaродностаи [illegible]. Хьалха тIехьайна хиннача къамий [illegible] [illegible] миллионаш бола граждании хIинзарча Iилмни культурех ламалерех а кхебеш вай мехка хиина культурни революци бахьан долаш Советски Союзерча [illegible] халкъий къоначa [illegible] [illegible] хIанр толаме кхоачашлу эткара халагIа дола тIема-технически декхараш. Масала, стратегически гIуллакхашта лаьрхIача ракетни бIу тIа, Iалаьмате чоалхане хIинзара ракетни техника [illegible] а [illegible] а вовзадь, тIема [illegible] лелаю 80 соегIча къамех болча тIемалоша.

Ракетни бIуни артиллерен лични состав беррагача советски тIемалошца яхьна яха йоагIача тайпара навкъайола СССР хьаьb 50 шу дизара. Цар шийн тIема гIулакхий цIей укх шера юбилея сийна шерра вьржача социалистически яхьа итогашта хетадерьда.

Даьккхал а дац Дахьена ракетни вал стратегически ракетчикашна йоазр даьхача толамий хьаьгзхь. Тiема-Iомалуш стратегически ракеташ кхуевилга дукха а дукхасIча даькъе тIехдикех дерригIа чахкхаьехкад, дукхагIа хиний тIемсен политически кийчоца воламехкаш, классни специалисташ, ракетни гIулакха мастеран. Дукхача тIема расчеташкара офицерехаш личени составах ах сонгIа ба. 80 процент сонгIа бола сержанаш — классни специалисташ.

Керда техникa карараадоцар йолчаш дахарна какьаболх тIемахой - артиллеристаш шой цIейна. ТIагIертта Iомалуш ба классани полигонашкен, тIема позицешка а [illegible] болча пункташка а, тIема машенаи парадашкен марщашкен. Шуцица а кхоакха а, кхь дукхагIа а артиллерийски специальносташ Iомаь салтий, сержанташ, лесераш хIатIа дуккагIа хул. Тiема гIулакхаш тIехдика Iомадар духьала [illegible] комсомольцаш. Ерришка [illegible] состава хьисар [illegible] бола цIения [illegible] цар, бIу цIа хучабуна керда, толашгIа [illegible] дола дIама [illegible]. Ракетни бIуно артиллерен, шоай гIулакхаш о-гIуе оагIоца болаш чакх а [illegible], тIагIертта тIема гIулакхаш Iомадера къахьегарца вай Даьзи тIема герза бирса низ [illegible].

Лоаца бале а, цхьабакъда, сербисел бизар боли дасIвалара цIиъ хьабенаi стратегически гIулакхашта лаьрхIача ракетни бIуно. 1957 шере августе толламах толаме [illegible] хуцен тIа [illegible] хьалхара континенташта къе хкувса советски ракета, хIинца [illegible] Советски Дахьен хIарамаьле лорвеш тIема ха тIа латт кхерий герза низ болча ракета носителей боккха низ. Шера дк-бийсаь а мралагIча хана, тховжаь хIама мал гаьна яле а Iалаьмате кийсен тешшамец кхехьача хьалхашка лаьча деккар толаме кхоачашдуларгда дарге. Ракеташ кхувса установкаш автоматизаци яь я. Кхоссараш [illegible] йола управлени гаьнира я. Стратегически гIуллакхашта лаьрхIача ракетни бIуч доллахь а дIаккхийтта хIама боккхача [illegible] цIалакьара героная, цуьна толаме кхоачашдуларгда моастагIча хьалеттеча ядерни герза средствано, цун бIун йоккхий группировкаш, тIема базаш, кхийода лоархIаме тIема объекташ хIаламбара деккар.

Хаддахза вогабуьлаш толлуш ба ракетни бIу. Из дагIабоагIа ракетни системаш Iилмаьин техникаи эттара тIехьагIа карагIдаьнцарий лардa тIа цар управлени яра средствашна дIахо технически товара [illegible] саньнц, цитта уж тIема юкъеяхьара пайланагIа йола способеш карерзара [illegible] а.

Укх тIеххьарча шерашка гаьпна дIахьалашкахьа гIа баьккхаб советски артиллерс. Из кийчъний дIанзарча зачалаь хила на лоатIара лолча йоккхача топий, гаубици, велотишин, противотанкови, миномети герзаца. Артиллерийски системаш масса а мичкара гIолла лостаи а я, цун цIо гаьна болаш йоккхача цIалеца кхиташ ба. Нагахьа санна 1939 шера дивиза артиллерийско-минометни залпа дозал 1,7 тоннана кийса лорхIаш хиналадe, хIанз из 53 тонн да. Цу дахьа лоьрхIаш дац массазарча герзачул дуккказа боккагIа низ болаш дола ядерни герз.

Керда техника дика лелае хов ракетни бIуни артиллерен личен состава. Ракетчикийн артиллеристийн эмблемаш погонаш тIец еттдаьнаш тIех делаю техни образованни болча, физически чIоагIиа декал долаш болча нахa. ХIара шоллагIвар хIана вац закща бола тIемахой [illegible] даккерен юкъарех образовании йолец ба. Шоай даькарех йовнешкарех кьайниа дика морально-политически гIулакхаш а доахкаш, тIема гIулакх дарa декхарeх тешамех къонахчaд долaш кхоачашде даьрхIе хул эскаре гIулакх да боагIа кагирхой. Вай эскара шийн чIоагIалa семах латт аьлча, из латт, советски халкъа йоаь болча сибота балгале ю лелаеш хилараx.

Шоай цIейна какъаболахча тIемахоша — ракетчикашек артиллеристашeк кхетаду. Iалаьмате боккхача къахьегамцек знамешца, тIагIертта, хьакъал, [illegible] [illegible] кхоачашде дезаш хIанз а дукха лоархIаме декхараш шоашта хьалхашка латтадта. XXIV партейн съезда решенешца, вай халкъа карагIдуцача сийлахьча къахьегама гIулакхаш латташ гIоадаьха бола ракетчикаши артиллеристаши сийлеца кхоачаше гIерт шоай тIема деккар. Шоай кертера декхар лоархI цар фолии тIема кийчо дIахо лакхьярах, тIема гIулакхан эрладоахаш товнарах, динагIа вIаштIехьбаьна, порядок дисциплинен йолаш хиларeх.

Коммунистически партейно Советски правительствано боарам болдаш чIоагIа мутIахьа болча, социалистически Даьзе лораю декккагIча воахалий сийлахь тIема традицеш дагIакхуллача дIахо кхухьачен тIемахой чIоагIача ба йоаьх Советски Герзашцарча Низий низ бола ракетaшни артиллерин. Даима тIема да тIа латт советски ракетчикаши артиллеристаши!

(Кистедойлар. Доллалуч хьобалагIча сагIии тIа).

ХЬИНАР АЙДЕННА

Грозненски В. И. Ленина цIерагIа мехкдаьтте чакхдоахача завода цехий, установкай технологина хIанзалхьа кхоачашдьд лазича юбилей сийна тIанйие социалистически дикхараш. Цехашта юкъе вьржача социалистически къье хьалха латт Ариманса-Вячеслав Леонидович керте латтача альвалагIча цоба коллектива. Мехкдаьтта сийрда продукци арадоара цхьайтта бетта плап хацад ах бутт хьалха, 15 ноябре, кхоачашъай, цо. Плана соегIа укх шеробиача ах бетта цIха технологана арахецарчах эзараш тоннаш мехкдаьтта сийрда продукци.

Цу цеха хьинар [illegible] къахьегарна [illegible] а Л. Л. Амхадов, Ю. Х. Ахсанов керте латтача установкай коллективаш. 17-ча ноябре дена декабра шоллагIча декада котах мехкдаьтта продукци арахьецаш а уж.

Д. ФОМЕНКО,
В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводан экономист.

КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТ

Укх юбилейн шера Грозненски химически комбината цехашта юкъе вьржача социалистически яхье чахаддаш хьалха латташ хьабоагIа Чингаряев Заинди Хусеновича кулгалдеча подлятнйен арахецача № 132 йолча цеха химикаш. Ер бутт болалуча деношка 11 бетта плап кхоачашъй цар, хIаьта ноябрь бовзеба шера задани кхоачашъе лерхI цар. Из да декача юбилеешта цеха коллективо лайицу къахьегама совгIат.

Царел дукха тIеххьадоcаш да Кальной Виктор Григорьевич керте латтача № 17—18 йолча фенол арахецача цеха коллектив Олифер Виктор Михайлович кулгалду шопропилбензол арахецача цеха коллективаш, 11 бетта плап цар кхоачашъяй 0—10 ноябре.

А. РОМАНОВА,
тха штате йоаца корр.

СИЙ ДОЛЧА КIАНТАША ЛОРАЮ ДАЬХЕ

1972 шера ноябрен—декабрен Советски Эскаре гIулакх хаь баьхараш цIа а балийта гIулакх да ха йола гражданаш бовзолна долча гIулакха тIа а хьеха, яха СССР Оборона Министра приказ 13 октябре арадаьннах. Цу тайпа лоархIамерча гIулакха дика кийчо йир районе общественни организацеши райвоенкомат.

Къаьстта [illegible] ха а хIаьш кагий нах Советски Эскаре гIулакха да тIахьехар. Деррига советски халкъ КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъеш, юбилей [illegible] доалла ха я ер. Ханага [illegible] сийдола дика хIантий ба. Даьзе лорае кийчбеннараш а.

Военкомата тIахьехама комиссе дика вIаштIехьбаьккхаб шийн болх; «Массаьар гIулакх да деккарийца вечаь Закона йалеккхача бесса ерригa болгалъаь мероприятеш хьадазьа чакхйоах цо.

Советски Эскаре гIулакха [illegible] гIахьалахча кагийча ваьла дешара бараш, бIахе говзал, дагIацара вво — деррига тоха комисее чакхена. Къонабараш тIахьехача шоко хиина моллагIа гIулакх кийла чакхдоах.

Эскаре гIулакх да кагирхой тIахьарара опыт хилара дикха еттача боакх тха балх. Во лелад укх шера медицински обследовани и гIулакх а.

Военкомате дами бола бош а «Призывник» яха клуб. Дахка лоруш сийлен гIулакх долга кхеталаш бола укхадIена кагийнах уж цига. Царца каст-каста вIашагIеттату вай мехкахой Сийлахь — боккхача Дай-мехка тIемахой, цертен комсомолен ветераниш, партийни советски болхлой. Кагирхой дег тIа дукъаргдоле дукха дешаьх хул цар емача лекцешна консультацеш. Советски халкъа карагIдаьнна доккхий хIиламаш, КПСС ленински къаьрла политика котдилар, СССР-е бахача дукха къмера доттагIал, Советски Эскара истори, цун сийлен никъ бувц цар лаьцагIоадбаранша.

Безаш тIакбу эскаре боталча вагIдча наха: РОВД-а начальника заместитель Б. О. Ганиев, КПСС РК парткомиссе председатель запасера подполковник М. О. Галаборцев, запасера подполковнах С. Л. Плиев, запасера вонлагIвола лейтенант Т. М. Мальсагов, запасера капитан Т. Г. Радионов, райвоенкомат А. И. Фавраев, [illegible].

Тiема деткъоцашта, тIема — патриотически кхетам луш кагирхой кхебача дукха къахьийгача активисташта, лаьрIа нах вIашагI а тохе, тайп-тайпара соегIаташ тел района военни комиссарит. Дукха да йовцац къоношта шин моахал вIашагIтоха тIом тIа хиннача Х. Х. Мархиева Фашистски Германи эшаь 25 шу дизара сийна арахийша вакхе тIа йоаллашт [illegible] елар. Кагирхошта юкъе дика болх барахи ваь 50 шу дузаш запасерча лейтенанта М. О. Галаборцевна Сийлен грамота елар.

«Призывник» яхача клубе хIара дийна сакъердамен чулоаман бахна болеш мероприятеш чакхйоах. Газеташ, журналаш деш, шахматех, шашкех лоаз, тайп-тайпарча темех беседаш ю. Эскаре а Даьзе лорача а кадъаьдаргдола дукха пайдане хIама Iомаду эскаре гIулакх да болхача кагийча нааха агитпункте.

Салтечун сийле шоаш лелаз доттаоаргхиларах, тIема гIулакхе политически кийчоа отличникаш болаш шоаш юабарзаргхиларах дош лу кагирхоша военкомIбозшта агитпункте.

Ю. АРАПИЕВ,
КПСС Назрановски районан пропаганда агитаци отдела заведуюши заместитель, агитпункта заведующи.

КАГИРХОЙ ТХЬАМАДА

Комсомольски организацешна ца хиларе дола да кагирхоша болх ба, цхьацха мероприятеш цхьана чакхъакха вIаштIехьадала, эздаш каст-каст лела йоаш я ВЛКСМ комитетий секретарашкара. Шейно а производственни объединени комсомольски организаце секретара Сидоров Валис цу тайпара къонаха дац. ХIаьта объединени юкъахцара [illegible] комсомольски организаци а, уж ерригаш а города тайп-тайпарча ноттигашка уж.

Мишта вIаштIехьбьаккхаб объединени комсомола комитето шийн болх, мишта вIаштIехьдьаьйнад 400 комсомольца низ вIашагIтоха? Цу хаттара Валис лу жоп чоалхане дац: «Ца дрвзаш дола цхьаькха хIама юкъахьоц. Бола цIена, дика кхоачашбу».

Из да а да мишта. Объединени хан-хана чакхйоах комсомола комитета заседанеш, собранеш, рейдаш ю.

Уж мероприятеш [illegible] комсомольски актив юкъеозаш, уйла йийя, доаш дураргдар хьалхе а [illegible] [illegible]

[illegible]

Комитета комсомола [illegible] гIулакхаш духхьал комитета комсомоло лаьд аьрча бакъ хургдацар. Комсомола теша нохчбастий бе администраци, партийни организаци. КагирхоштаI моллагIа гIулакх де кIийна а уж.

— Спортивни инвентарь ша, Лермонтов валхача мотуге дахамоллагIа кхылола тIулакх чакхдоаккхача тхона тешане гIо ду цар. — йоаь Сидоров Валис.

Я. РОЗИНА.

«Деррига а [illegible] хьадар, тешаме дерадам хыла дакIа» — цу [illegible] а Сибирски тIема округа дахдеццаш подразделени деладе их. ХIара сайт, сержант, [illegible] [illegible] физически [illegible], тIема специальность [illegible] Iомае гIерт.

ХIанз Советски начальникашк [illegible] шера кIарa бIухой [illegible] вIаши [illegible], барга, [illegible] йолеш [illegible] тIема бола [illegible] ба округа командираш, [illegible], партийни комсомольски организацеш.

Полигонашка, тоташ курсаьча, тактикаршанацa тIема говзал Iомаеш ба Iомалуча хана чIоагIлу бIухай-сибирски тIема говзал доттагIал, эскара мехкара [illegible].

СУРТА ТIА: ракетни установка хьа [illegible] дахача хьалха найса хул. Цудуха цIензакта а бIухой йовхьашк. Ахдеца [illegible] — комсомолен [illegible] [illegible] [illegible]

А. Кувшинов сурт.
ТАСС фотохроника.

ЮРТБОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОШТА

Дукха ха Аеслан «Сельское хозяйство Северного Кавказа» [illegible] журнало укх шерара ноябрьски номер шуга дIахьаьла. Цу тIа кепатехай Къилбаседа Кавказе Центрально Черноземни [illegible] хьабаши леладерий толдаьргIйола баьха опыт йовзийташ дика чулоацам бола материалаш.

«ХIара телеграмм боахьарах базза пайда ма» яхача передовой статья тIара дIайоалалу журнал.

Нохч-ГIалгIайчен автономи пачхалкхаьн 50 шу дизара сийна читател материалаш подборка [illegible]. КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина «Ленина наркъа» яхача статья тIа Советски Iаьдал вахача тIеххьагIа республика къахьегамхоша даьхача доккхийча толамех, халкъа боахама экономика дагIанарах, къаьстта а юрта бахам тоабалара [illegible] дуц. «Къахьегама дегагIовал» яхача статья тIа Грозненски районе «Красный Партизан» [illegible] совхоза хоа тIара селекционера [illegible] Шаипова Кхокхас шийн балхах, вахарах дуц. Мишта юрта боахаме дьалхалаттарий массеки сурт дахьхад журнала тIа. Уж ба Шалковской района «Шалковской» совхоза дикадIоле мaIу, Социалистически Къахьегама Турпал Дииков Умурзак, Наурски района «Экажевский» совхоза механизированни звено звеньевой, Социалистически Къахьегама Турпал Албогачиев Арганий, язьбараш.

«Заочни экономически школе» рубрикана кIала кепатеха «Производства эффективность повышени латт» яхача темах йола Ставропольски края Къахьегама Шоча Байраца орден леладча «Большевик» племсовхоза директора Д. Пушкарев статья журнала тIа.

«Деррига керте: хаатъ» Цу рубрикана кIала кепатехай дика чулоацам болча массеки статьяш. Къаьстта а тербан тIабоккхазахаш могаш яхан лелладерашта «Дика хьувкъаш, шелала дукьалъ отталуш» яхача темах йола РСФСР заслуженни агроном, юртбоахама Iилмай кандидата В. Усенко статья. Мал чIоагIа хилара Iай шедал доцш лаьхи дика хьувкъаш дола тайп-тайпара гурахь дуц иIа фу доаззт автора ший статья тIа.

Мишта производстве хьалхалаттарий опыт йовзийташ юрта боахама тайп-тайпара хаттараш гIаттадеш йоаза дика чулоацам бола журнала материалаш кепатехай журнала тIа.

С. ЧЕРВОНЫЙ,
журналан редактор.

«СЕРДАЛО»
[illegible] [illegible] — 28 декабрь, 1972 шу.

КЕРДАДАРАШ

САКЪЕРДАМЕ ЛОВЗАРАШ

Грозчерча Орджоникидзе цIерагIча стадионе эрсий Iаьдалагlа бургацах ловзига «Урожай» обществон кхалиаьха командашта юкъера хьалхалле чекхъелар уйц деноцIа. Спортане яхьашна дакъа лоацаш 6 команда яр.

Хьалхара моттиг яьккхар Шелковской района кхаалиаьха командо, Грозненски района ЦIьоналагIча Мин цIерагIча колхозан команда шолгIа моттиг яьккхар.

Л. ТЕСЛЯ,
«Урожай» обществон даржер заместитель.

Волгограде — экскурсе

Укх шера дукхахйолу предприятеш организацешкара къахьегамхой Волга тIа уллача турпаича городе Волгограде экскурсе хиниаб. Дукха деладеннад вай республика къахьегамхоша цигара исторически тIемен памятникаш, музеш, кхыйола моттигаш.

Селхан самолетаца Волгограде экскурсе бахар «Грозэнерго» управлене болхлой. Iтха дIа доллалуга экскурсанаша турпалча городе.

С. АВАТЬЯНЦ,
экскурсионни бюро организатор.

ДИКА КЪАХЬЕГАРАХ

СССР-н Нохч-ГIалгIайчен автономин хьаьж ях бIаь шу дизара сийна Респотребсоюза коллективаша юкъе ыржача ихье хьалхара моттиг яьккхар универсальни база коллективо.

Дика толамаш карагIдаларах универсальни база коллективана Респотребсоюзен ЦК профсоюзен карара-кара тела ЦIе байракхи хIалдара адмаш премии елар.

М. ТАНГИЕВ,
Респотребсоюза общепита инженер.

ВОЛЕЙБОЛИСТИЙ ЯХЬАШ

Дукха ха йоццаш Казахстана столице г. Алма-Ате чекхъелийнай «Спартак» яхача ДСО Центральни Совета волейболах хьалхара моттиг яккхарах йола яхьаш.

Цу яхьашка вIашагIкхийттача СССР волейбольни чемпионата «А» классе ловзача барх I команда юкъе яр грозненски «Автомобилист» а. Иштта карла юкъе яр дакхехьовча лига массехк команда а.

Сакъердамеча яхьашка хьалхара моттиг яьккхар шозза Европейски чемпионий кубок яьккха йолча алмаатински хьалхагIа «Буревестник» яхаш хиннача командас (хIана цу команде цIи «Дорожник» я). ХIаьта вай волейболисташ йилхагIча моттиге ба.

М. САЛМАНОВ.

ХУДОЖЕСТВЕННИ САМОДЕЯТЕЛЬНОСТА IX-гIа РЕСПУБЛИКАНСКИ ХЬАЖАР

ХАЛКЪИЙ ГОВЗАНЧИЙ КОНЦЕРТ

Искусство, — cIгa эггара башхагIболчу деналIоьах ца! Цо тераван тIаберзабу вахара бохьоцца долча рузкъаца, вахаж довзна гIуллакхашта, цар дагардаршлтса ваьналитеш. Iадама ловзашта, хадзеза цуьа-уйла дерриге рузкъаш вайна говзалалча хууеш жамо тайпара онгIош.

Хьаьзза чекхдаьллачу IX республикански хьажаре дакъа лацар адаха республика юрта районашкарча 2863 кружока юкъерча 44000 совгIча саго. Церил дIатIатоха боагIа город Грозненка профсоюзи, культучреждений, предприятий, ведомствий, декара Заводевай 720 кружокера 15000 хIана бац хьажа бола дозакъашIой а.

Республика юрта районашкара хьажаре дакъа лоацаш [illegible] 22000 кхаллест, церех 13667 — вайнаьха кхалкхах.

Дукха ха йоццаш Нохч-ГIалгIайчен столице гор. Грозне, Хьажара IIII-ча, тIеххьарча этапе яьхкар дикагIчерех динагIбола коллективаш. Эггара толашагIчар укх шера 13—14 ноябре шоай говзал гойтар М. Ю. Лермонтова цIерагIча республикански театра сцена тIа.

Хьажара юххера итогаш хIакха а дь аьнналц, цIераш яьхаиц лауреатийн дипломантийн, республика къаьст-къаьстача районий моттигаш белгалъеьин. ЦхьабIкъда, тахан а тIехьа тоъал дика гуш да, къахьегамхой самодеятельни искусствох халкъа творчествои дIахо дегIайоллаяра дешаш тIагIертан дешиен къестадьраш республикера малагIа районаш я. Иа къаьста хьахьекхар ножай-юртахоша, шаьлахоша, наьсархоша, урусмартанхоша, Грозненски юрта, Советски, Надтеречни, Ведана районашкарча самодеятельни артисташа яьча выступленеша.

Массаза а санна, безаме, программа гойтар Ножай-Юртарча повкIоеташа. Хьалхашка латта декхар къаьста гуш шай тайпара хозен хилларца белгалйоалаш яр из. Эггара дикагIа аьттуъ баьнгIачарисполнителех яр: «Турпалех» дола иллн дакхкха малачо вахка вокальни группа, Къаобасела Кавказа халкъий ашарий темах лаьна Э. Церабиксева кулгал а деш йохкхача говзалца «попурри», лахаь халкъа инструментий оркестр. Солистех эггара безамегIа дегаши йишар гаьнарча лоамаш юртара Зандакхара еча, цо дагалийна иллеш даькха Амаева Маша.

М. Дикаева, М. Мамакаева лоешаш дахьехха илли ЧIоаггIа безам тIабоахийташ дахьехар Сескарча юкъерча школа хьехархочо Гужулов Iаьлас.

Массаза а санна сакъердаме юмаIача цахьа вокальни группаша яьха бегий байташ. Безаме, дег чу дужаш, тоамбелаш дар Ножай-Юртара дехьиа кагирхой халхараш, «Сард» яха хIирий халхар, хьидараш.

Ножай-Юртара коллектива белгалйоаккхар пар стихашцен илленцен шоай лоамаш районах, культура товкларах, юрта боахача карагIдийнарех, дикагIбола нахах дийца хилларе а. Долла хIана наьна меттала дар бацце-дикача артистий сийна дегаш гIоалдьина тIоараш дийттача дукхача зрителашта дога гарта, дукха деалла, хьан дар.

Уйла тIоазаш яр цхьаькха — Советски районерча самодеятельни артистий выступленеш. Творчески толамех дола шоай дуцар дар дIалоаллар «Халкъий доттагIал» (автор и постановщик — Нохч-ГIалгIай АССР Хоровой Обществан методист А. Эдисултанов) яхача литературно-музыкальни композиция.

Самодеятельни артисташа стихашцен илленцен хестайора Коммунистически парти, вай Советски Даьхе. Из долла хIама-чам болашаг1ча тайпара, хьаьга, хоза, йила ма хоагIара деш дар.

ЧIоагIа безаме дар цу коллектива хьажараш а: «Ловзашка сатассар» яха мехкахой безаме халхар (оттадьар Х. Алиев), «Шатойра дахьяна халхар» дезаденнача зрителашна дIа на бохийташ дукха гIабир аьттуъ, темперамент. Товзал цхьана уша а ловзаш нахка оамали сейлех хьахьоккхаш я дал юха керда а доахийташ.

Тоамболаш выступлени яр Назрановча самодеятельни артистата хьажаре хьр. Цар выступлене укх шера ламха ниж бир жюри члейашей Iалаьните дукхача зрителашен. Хьажара тIеххьарча этапе вIашагIтехача илланаргхой хор йоллаьюр наьсархоша. Цо дахьар иллеш: «Са хьамсара мохк Нохч-ГIалгIайче» (Дмитрий Покраса музыка. Бижаева дешаш), «Москва» (Цицкиева музыка, Осмиева дешаш), «Вай Даьхе турпал» (Александрова музыка, Бекие дешаш).

Илли оалараенна нахье хьалха даьйй вар района культура отделе заведующи Хамкоев Борис. Безам тIаозаш, хоза цуи багара йоагIача озо кхы тIа а геттара тоаш хоро нь выступлени я Наьсархой сорига программа а.

ЧIоагIа хоастие йоагIаш я «Са Даьхе» (Долуханина музыка), «Трактористах дола илли» (А. Мачиева дешаш, музыка — халкъа) яхача сольни номерашца Хамхоев Бориса нь выступлени.

Дог айдаь екар Колдоевас байшаш сингаш, М. Медова, Т. Цицкиевас, М. Богатырева, дукхача кхийнар даькхо иллеш: ХIаьта йелгалагIа дар дийцача, из дар, гIалгIай мехкараша эрсий ситкашан иллеши цхьакхха вокшка хIама йоцуш цIаьри дахар.

Крачо, шарлдения, дег чу дуашаш дар наьсархой халхараш: «Наьсархой халхар», «Дукхача кагIркоша цхьан ду халхар», ГIалгIай халхар. Цу даькье йокхха хIама, карагIдаьнад халкъа творчества республикански Цlен поякхагIболча методиста М. Горохановнин районни культура ЦIен балетмейстера М. Гапархоевнен.

Товш, юане даймар вIашагIкхийттача хоро даьха иллеш: Тулинова даьккха «Ленин массаза а хьоца ва», Хлебске даьккха «Са Нохч-ГIалгIайче», «Реве та стогне Днипр широкий» яха украински халкъа илли.

Хора дирижировани вьр композитор Александр Михайлович Хлебский це вар. Цу районерча кхыча хоровой коллективашта юкъе дукагIа безам тIабоза вр «Хьакховдабел балалайка» яха эрсий халкъа илли даьйха Петропавловски культура ЦIен хор (кулгалхо А. Сидоров).

Хьажаре чIоагIа сакъердаме вокальни группаш, халхараш гойтар, сольни иллеш вьлар грозненцаша. Масала, Первомайски культура ЦIено бекхйтача йижараша Успасенгара дег чу дужаш вьлар «Даьхе» яха нохчий халкъа илли а Сидоровен Шевчковен, Петропавловски культура ЦIен болхлоша — «Алаша» яха Колмановски илли а. «Жок» яха чIоагIа сакъердаме халхар гойтар Первомайски культура ЦIен халхархоша.

ТIеххьарча хьажара ше гойтта ма йоагIара хьагайтар халкъа халкарий коллективо, халкъа ансамблий Ерригсоюзни конкурса Лауреато, вай республике а цуи довзокел гаьнна дракъа а йовзаш йолча Урус-Мартана халхарий ансамбло. ЧIоагIа ракъе хиина тIоараш детташ тIаййцар цу коллективера «Горячочка», «АьрдагIа мехкарий», «Ловзаш нийса», «Урус-Мартана кагирхой халхар». Дукха хе а яц из коллектив Москве хиила, мехка халкъа ансамблий Ерригсоюзни конкурсе дошо майда лаца яьккй цо.

Сакъердаме ю хьажаре динне Шаьлга районерa кхалиаьха халкъа инструментий оркестр, Шаьла района культура ЦIен халкъа халхара коллективо къйчдаь сюжетни халхараш. Курчалойрча культура ЦIен кахата пондараш лекхача кхалиаьха квартет. Сунженски района Ассиноки совхоз башандарий совхоза хоро, Веданен Ачхой-Мартанен районашкарча халхархоша, дукхача солистиша нь выступлениш.

Къаьстта белгалбаха безам боолIа Шелковской района Червленски культура ЦIен вокальни группе дакъа лоацарш В. Зорич — Шаьларча музыкальни школа преподаватель, Н. Беликова — Каргалински юкъерча школа 9 классера дешархо, Сунженски районера В. Шелоумов, Н. Нисковацкая — Надтеречни района Бено-Юртарча юкъерча школа хьехархо, Гудермески района Герзельски культура ЦIагIара Салманов, Надтеречни районера библиотекарь С. Токаева, йижарий Энес, Наурски районера Н. Ивашенко, А. Зулаева, — Ачхой-Мартана района СамуIашкарча культура ЦIен болхло, Урус-Мартанера Н. Благовещенская Н. Печенкон, дукха кхыберш.

Цу тIеххьарча хьажаре оаз ма йоагIа дешар эрсий, нохчий, гIалгIай, украински, белорусски, татарски, гIумкий, хIирий, черсий, балкхарой иллеши ашараши, вай мехка дукхача республикай композиторийн поэтийн произведенеш яр еташ. 50 шу хьалхагIа Советски Социалистически Республикай Союз а нь вIашагIкхийттача советски мехка дуйкхача халкъий халхараш дир.

Шоай торонашка хьежжа дика выступленеш яйар наурцашен шелковчанашен, судермесиама в мегIалбикхойка а. ХьалхагIа гIоргъьлина хинна шоай цIи йовзийтар Сунжерчен Назрерчен хоровой коллективаша. Укх гаргарча хана хьажара итогашта лерта творчески конференции еръа, кIаьна йогIа уж дерриге цемаш ма дарра а массе бегIорахьера а дуьнегда.

Кастта дIайоалалургIолаш керда хьажаеи я самодеятельни артисташта. Укх шера 3 декабре профессиональни искусства болхлоша цхьана Нохч-ГIалгIайчен искусствий декаде Москве вода 75 самодеятельни артист. ХIанзале а цIераш яьхай художественни самодеятельносте дакъа лоацача дукха тзараш барашта хьалхьа яьхалаш а болаш вай Даьхен столице — Москве гIоргбарий. Царех я Урус-Мартанера Назранера халхарий коллективаш, Ножай-Юртара халкъа инструментий оркестр. укх тIеххьарча хьажаре дика оагIорахьара шоаш хьагойта юрта районашкарер города Грозверех вокальни группаш а солисташ а. ХIаьта цул хьалхагIа гор. Ростов-на-Дону зональни хьажаре гIоргва 150 дикагIбола исполнитель.

Никъ дика хилба шун, дега доттагIий!

С. ПЯТАШ,
Республикански жюре бехкедехаме секретарь.

СУРТА ТIА: Ножай-Юрта малача наьха вокальни группе.

К. Кобиашвили сурт.

ТУРИСТИЙ НАЬКЪАШКА

ГуIре... Вай Кавказ, хазахо ма яхха, дошо я из. Къаьхабарашка а къовлчерга а кхайк ма наькъашка, походашка.

Дукха сакъердаме походашн экскурсешн йио гуйранарча каникулашка вай республика школай дешархоша. Республикански берий экскурсионно - туристски станцера краеведаш шоай хьаьший Москвера Перовски пионерай ЦIагIара дешархой а цига Грозный — Iарамхэ — СагIа лоам — ТIаргим — Оалдин — Грозный яхача маршрутах походе баха хилар.

Москвера хьаьший дукхъеша бар Кавказе. Цудуьа деззига довза, ше гIеттатl бар уж. Церна хейра дацаш доаца доа улла вай лоамаш, лахийгIар овлахоерий ашраш, хьайжар уж лоамашка шоай бIаьха никъ дIаболабе ча силхача хьашка, дIуцашка.

Пхьуй, ТIаргим туристаш хьожаш хилар шерача замах юха йисача гIалашка, вIовлашка, маьлла каошашка. ЦIенгахьа бода никъ пар бир Эса чIоже гIолла. Уж хилар бирсаед 1919-ча шера В. И. Ленина вейта Чрезвычайни комиссар С. Орджоникидзе лаьйнача наькъашка, Мушечарча Серго музее.

ХIаьта къона альпинисташ шоай кулгдаькхоши Малх-чIож-Корт яхача лоам тIа бахлар. Цу лоам букъ тIа цар оттайир В. И. Ленина бюст, СССР-н Нохч-ГIалгIайчен автономии хьаьж 50 шу дизаре хетаде йоазу тIадола мемориальни улги.

Цу тайпара дукхача дешархоша сакъердаме экскурсеш йиа республика кхыйолча моттигашка а.

Иштта укх денощка С. М. Кирова цIерагIча паркe хилар Грозенерча школашкарча къонача туристий СССР-н Нохч-ГIалгIайчен автономии вIашагIъелла ах бIаь шу дизара хетаде яхьаш. Цу яхьашка дешархой бахкхабле «Са Даьхе» яхача Ерригроссийски экспедиции маршруташка гуль гулъача материалаша. Къачаред дукхагIа материалаш гулъйар Старопромысловски районерча № 10 йолча юкъерча школа туристаша. Цар дийцар Сийлахь-боккха Даьмехке тIом болча хана мовстагIах латаш Советски Эскаро Кавказе баьча турпалча тIемца лаьца.

Шоай яхьашка туристаш даьмутах лийлар, туристски полосах дехьбийлар, хьежорга гранаташ кхийсар, палаткаш уттайар. Цу яхьий судехой бар берий экскурсионно-туристски станцера методисташ.

Шин группа бийкъабар яхьашка дакъа лоацараш, 7—8-ча классашкарча дешархоша дакъа лоацача I-ча группе хьалхара моттиг яьккхар № 10 йолча юкъерча школе туристаша, шолагIьера хIаьта кхоалагIьера цахьар № 8, № 15 йолча школай туристашка.

Лакхехьарча классашка деша богIача туристашта юкъе хьалхара моттиг яьккхо 16-ча школа дешархоша, хIаьта 2-гIеи 3-гIеи ираш № 10, 56 йолча школай дешархоша.

Къонача туристий ядьешке призовой моттигаш яьхача командашта кубкаш дипломаши елар, хIаьта цу командай доакъашхошта — Республикански берий экскурсионно-туристски станце грамоташ.

А. ФЕДОРОВ,
Республикански берий экскурсионно - туристически станции методист.

ДЕЗА СОВГIАТ

«Чечингазстрой» треста къахьегамхой вай республика городашка а, районашка а газ чуйоллаш балхаш деш ба.

3 ишилой-монтажни участоки боахама расчете тIа къахьегаш цхьа участоки а «Чечингазстрой» тресте чуйоагIаш.

СССР-н Нохч-ГIалгIайчен автономен 50 шу дизара сийна треста коллективаш юкъе ыржача социалистически яхье хьалхара моттиг лелаю цо. Иймее кулгалдеча боахама расчетах къахьегача участия коллективо.

Дика производственни толамаш лахарах карара-кара тела ЦIе байрахх елар цу коллективна укх денощка.

Ш. БАТАРБЕКОВ.

Говза маха беккха хоаш я Сунженски райбыткомбината ательем мастер Яндырханова Миновси. 9 шера дика кирвезалый цо кхалиаьха тIехнахьа дукха балхъа тегара говзал. Юбилея сийна хьье яьнача Миновса 150—160 процент кхачаьмга бетта норма.

СУРТА ТIА: кхалиаьха тIехнахьа юкха кеч тегаш вгIа Яндырханова Миновси.

Т. АРЧАКОВА сурт.

КУБАНА НИКЪ ДIАКЪАЙЛАБ

КРАСНОДАР. (ТАСС корр.) Ерригсоюзни ударни комсомольски гIирс — Краснодарски водохранилища хьалъераша къахьегама йоккха котало яьккхай Сийлахь-боккхача Октябра 55 шу дизара хетаде: Кубань ячча хин-никъ дIакъайлаб. Сунт толача метте доацчача хана 40 эзар кубометр тIон жагIеи чутехаб механизаторий отрядаша. Кубано хIанз деиз дIа, даги Азовски фоорда чу кхухьерга шийлай нIсгIатIча метталейе хьалдалеттарий кулгашца хьадаьча керлача хьорсам чу гIолла.

Сунт а цеха Кубань хакал хьалкхалиаьха тIехьаьха дукха баршаш хулийтаргъе Краснодарски водохранилищи хьатIановгIаме меиа бIаьстаи юкъе деиз хьалбоза йолае.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 ноябрь
ТЕЛЕВИДЕНИ

9.00 — Передачай программа. 9.40 — Босбола телевидени. Массаенна боли гимнастика. 9.30 — Кердадараш. 9.35 — Босбола телевидени. Берашта. «Гуриго» яха театр. 10.00 — «Дай-нана гIайлаш» яха кинопрограмма. 10.45 — Халкъа творчества ерригсоюзни телевизионни фестиваль. 12.15 — Шун кхольбоца. СССР-а Министрий Совета Стандартай вамачкханни комитета председательца Бойцовна нь беседа. 12.45 — Босбола телевидени. Музыкальни вIашагIкхетар. 13.15 — «Улакцимон». Iилман-популярни программа. 13.45 — Советий махка кинескусство. «Сталинграде операцица» яхача Некрасова романах дола «Салтс» яха художественни фильм. 15.25 — Кердадараш. 15.30 — Босбола телевидени. Хоккеих йола СССР-а чемпионат. «Спартак» (Москва) — «Торпедо» (Горький). Ленина цIерах йолча Центральни стадиона спорта дворецера трансляци. 16.15 — Багрицкий. Лирика. Дlадеш РСФСР-а заслуженни артиста Смирнов. 16.30 — Босбола телевидени. Мультфильмаш программа. 17.00 — «Сердар» яха художественни фильм. 17.55 — «Тиланий гIайре» яха телевизионни фильм. 18.10 — Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен филармони эстрадни группа концерт (нохчий меттала). 19.30 — Центральни телевидени передача. 19.50 — «Аьхха цкъа телефоне тела гурсал» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информацини программа. 21.30 — Кинопанорама. 23.00 — Кердадараш. Передачай программа.

19 ноябрь
ТЕЛЕВИДЕНИ

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Берашта йола гIуйрайнара гимнастика. 9.35 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Дешархошта. «Гурган бетта салаьт». 10.00 — Тахан ракетни бIуьной аренадерех да да. СССР-а оборона министра заместитель, стратегически лоардIам болча ракетни бIуьне мортера командующи. Эскара инарале Толубкой выступлени. 10.15 — Босбола телевидени. «Музыкальни киоск». 10.45 — Босбола телевидени. Мультфильмаш программа. 11.15 — Литературни вIашагIкхетар. Александр Прокофьев. 12.00 — Босбола телевидени. Литературни произведенеш экрана тIа дIаьхкхар. «Дайн беракий» яха художественни фильм. 13.00 — Дешархошта. Са Даьхе СССР я. 14.30 — «Вай мохк» яха телевизионни фильм. 14.50 — «Зорьки» (гIалгIай меттала). 15.45 — Документальни фильм. 16.00 — Вай хьалха сиг. Кагирхой программа. 16.40 — Босбола телевидени. «Котамо йьнаха Сталинград» яха документальни киносчерк. 17.00 — Босбола телевидени. Кинонахъ барлой клуб. 18.00 — Кердадараш. 18.10 — Босбола телевидени. Экрана тIа эггара хьалха. «Тешам боле доттагIий» яха художественни фильм. 19.30 — СССР-а композиторий союза правленин 6-гIа пленум. Советски иллеш концерт. Союзий цIен колонни залера трансляция. 21.00 — «Ха». Информацини программа. 21.30 — Советски иллеш концерт. Союзий цIен Колонни залера трансляци дIахо яьхар. Кхоалча — кердадараш, передачай программа.

РАДИО

18 ноябрь
РАДИО

6.30 — Юртара вахар (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаттараш. 7.30 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.35 — «Сердало» газета обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Къоналла» радиожурнал (эрсий меттала). 13.00 — Литературни беседа (гIалгIай меттала). 13.20 — РадиоладугIархой залера. [illegible] та обзор. 7.15 — «Ленинан некъа» газета обзор. 7.35 — Юртабахама звеньевой школа (гIалгIай меттала). 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Шоаш дукха еза ашараш. 13.00 — «Халкъа бахамах карагIдаьнарах». Честненча хьалха лоттарий опыт массанена дIайовзийта» яха юртабахама болхлошта бола передача (эрсий меттала). 13.15 — «Нохч-ГIалгIай иллеши кхелега сиг» [illegible]

[illegible]

ХАОТТАМ

Тахан республикай гIолла Грозне дуьхьал хоттадели [illegible] бохаш а йоацаш. [illegible] гIолла 3—8, Грозне 5—7 градус [illegible] [illegible]

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

18 ноябрь

Химикий культура Дворец. 17.00. «Прометей» яха кагирхой клуб. Химкомбинатен Ведено районга Орджоникидзе цIерагIча колхозен комсомольций вIашагIкхетар. Орджоникидзе цIерагIча клубен Химикий культура Дворецен художественни самодеятельноста концерт. 18.00. «XX-гIча бIешерен ракетни техника» яха лекци. 19.00. «Ха» яха политически информацие клуб. 20.00. Кагирхой сийре.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 18.00. Йоккха зал. «Са мохка 50 дахьа» яха киноутренник.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 17.00. «ИйсагIча пятилетке Старопромысловски район дегIадара перспективаш» яха лекци. 18.00. «Съездагара съездага» яха фильмаш хьокхарга.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.30. «Нохч-ГIалгIайче — халкъий барттайнача дезале» яха беседа.

С. М. Кирова цIерагIа парк. 10.00. СССР. Нохч-ГIалгIайчен автономи хьаьж 50 шу дизаре хетаде радиоконцерташ. Болх беш хургья еррига аттракционаши зоологически уголоки.

Первомайски дайна. «Глобус» яха тика. 10.00. Хьехархоъя Нохч-ГIалгIайчен кагирхой филателистий шоллагIа выставка.

19 ноябрь

Химикий культура Дворец. 10.00. Берий утренник. 11.00. «Вежарашхарча республикай барттайнача дезале» яха кинофестиваль. 13.00. «Бригантина» яха клуб. Литературни викторина. Мультфильмаш хьокхаогда. 17.30. Художественни литература обзор. 20.00. Эстрадни иллейн халкъаийн сийре.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 10.00. «Етта фата» яха фильм хувцаогда. 18.00. «Советски республикай йохагIовца Союз» яха книжкай выставках йола беседа.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 10.00. Мехкаьттан газовни промышленноста профсоюза обкома художественни самодеятельноста хьажар. 11.00. Болх бергба «Орленок» яхача берий кинотеатро. «Воарара краса — длинная коса» яха фильм хьокхарга. 17.00. «НийсагIар Союз» яха фестиваль. 18.00. СССР хьаьж 50 шу дизара лекторий.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 11.00. Берий сектор. «Ленина искусствоя» яха викторина. Машиностроени профсоюза обкома художественни самодеятельноста хьажар.

С. М. Кирова цIерагIа парк. 10.00. СССР. Нохч-ГIалгIайчен автономи хьаьж 50 шу дизара хетаде радиоконцерташ. Болх беш хургья еррига аттракционаши зоотехнически уголоки.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ БАГАХБУВЦАМЦАРА

ВАЙНАЬХА ЮМОРЕСКАШ

НАХ БОВЗАР

Наьана дог цIена, Iамерай, гIуллакхаьа саг хинна Цагена ва, бакъда къе вахейш хиннав. Цхьаьха из веннача кодане па боагIаш биеаб хьал дола нах. Цагена аьннад:

— Са да веннавале я, дика дакх сона нах байза.

* * *

Цхьан сагa воI вакха тайсденнав Цаген. Цига гулбеннача вонна говраш хоахкача хана кIай гоиз хьалха ергьа аьнна лаьцав дахча шийга иеi хинна ахча дилхх ма.

— Ма хьалхь йоагIа, — аьннад Цагена, — са саг йоале вIашгIехьдарган!

ЮЖОРЧА ХАНА САННА...

Сой — сой зеди из кхаа къунсаш хIошаб цхьан метте шийбения дуаш — моллаш шуъ на биьгIа нах.

— Из-м селла шуъна дезаш хIана дац, — аьннад Цагена. — Эзел хор-и лилла а зедай куртга, цудукьа шун тIа юхаьна хана санна зеди молаш шун гIара хьаьгIоттарг за шодна зеди саг.

КЪАЙНЕ

Дикача къонахчоа а хана лорагургIоацаш хьа къайне а, — аьннад Цагена.

— МалагIа я из?

— Из шун шийх йола уйла я!

ДОАКЪАЗАЛ

Кертах чагарган хьана, цу гIуллакхо чIоагIа сагота хиннав тIехе кьонах. Цуи сете бе дагахьа волаш цхьаьне аьннад:

— Сагот ма де, хьаьнахь, хиа хIа ма вала. Веннача тIехьагIа ллесвале кхаьчача беррига а чдоаре хургба хьена из!

— Да хиеа уцан, дакълахь, — аьхжийтад наьхо, — дуьнень вIунзал а, ялсмале «дошо» а дагьча, веннача тара болаш гIа хургба-дьогI ма?!

ХЬАГI

— Эх, хьаллахь, ма шийра саг хиннав из — аьннад кхьа гIалгIачо цхьан дикача кьонахчун цIа а аьнха.

— ГIалгIа воаш из? ГIалгIа-и месcавир a ва йийра! — Эол хаттад нахо.

— Аз-и цунна массел гIулакх кхыкIIдаьнча ах! — аьннад хьалхарчо.

— Дальлахьий, — эккийтад шоллагIчо, — цунна кьиягIа а хIара дахха, из шайра а хIана аьлаца, цуна цхьаккха а тIехье ца хиннa!

ТАРА-М ВА

Саг йовлаьнча шийсвинга Цаген. Массавир саг йоалаьлоа тIа в волаш, лоама а баьхке юстарсвалаш хиннав. Дикха цунна дIа юхе а ваха, кулг а лаьца, Цагена аьннад:

— Дала ше къахетам болбаьох, дала къайле цIенъойле дьо!

— Эъ, Цаги, вешна-и ван са, хIана их Iа из анга? — вIаьмзара хаьттад воахо.

— Валаш вонавал дуьне тарра-м ва! — аьхийтад Цагена.

ВОВЗАШЕХЬА А...

Вовда тIа вагIаш хьовсагIча воккхагIа волча вола бIаргавайнав шийдa. Цо тIахоавe со ялдикхахь, говра шоъ тахха тIехьйоаш бух ваьна вала вой.

— Аь, из ма вовзаш тIехьальахьо, сабо хIана дашер Iа? — шайна аьлча:

— Воалахьей, ваьйнаве из вовзаш-м, вовзаш яьлла-кх, моаш вовзац-кх, вешта, вовзаре из тIа хоаве я из оргIанар, — аьнад вой.

ДУЬНЕН БАКЪДАР

Дуьнен бакъдар фуд мотт дьора? — хаьттад Цагенага.

— Из дуьра да вай кост-наст вэбаш буаьлга! — аьннад воахо.

ДIаязданр Абу МАЛЬСАГОВ.

РЕДАКЦИ АДРЕС: 364051, г. Грозный-51, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 2-44-80; редакторе вIаз — 2-30-11; бехктдаьнча секретаре — 2-54-28; партийни вахарах культура, отделан — 2-61-40; промышленностах отдела — 2-62-30; юрта бахамах отдела — 2-62-30; кехаташ отделан бухгалтерия — 2-69-71.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революцин проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора — 2-44-80; зам. редактора — 2-30-11; ответственного секретаря — 2-54-28; отделов партийной жизни культуры — 2-61-40; отдела промышленности — 2-62-30; отдела сельского хозяйства — 2-62-30; отдела писем и бухгалтерии — 2-69-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ00846. Заказ № 9878.